

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Lomá Ko te talateú

Ko te *'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Lomá* ne'e hiki ia ko tono teuteu 'e Paula tana 'a'ahi ki te siasí 'i Loma. Ko tana taumu'á ke ki'i ngāue fualoa si'i pē mo te kau Kalisitiane 'i aí, pea toki hoko atu ai ki Sipeini 'aki te notou tokoni kiā ia. Ko tana tohi kiā nātoú ke fakamamatala'i ange 'ia te ongoongolelei 'o Sīsū Kalaisí pea mo tono ngāue'i 'o te ma'uli 'a te kau Kalisitiané. 'Oku hā 'i te tohi nei 'ia te fakamatala kakato taha 'a Paula 'o kau ki tana tuí.

'Oku kamata 'ia te tohí 'aki tana fakafe'iloaki ki te kakai 'o te siasí, mo tana fakahaa'i ange tana fa'a hūfia 'ia nātoú, pea hoko atu ai ki tana fokotu'u 'ia te kaveinga 'o tana tohí: “Hē 'oku fakae'a 'i ai he mā'oni'oni mei te 'Atuá, 'oku kamata mei te tui, pea iku ki te tui” (vahe 1:17).

Pea toki fakahoko fakakongakonga leva 'e Paula 'ia te kaveinga ko iá. Ko te tangata kotoa pē, 'ia te kakai Siú pea mo te Senitailé, kua pau ke fakalelei 'ia nātou mo te 'Atuá, hē 'oku notou mā'ulaloa fuli pē ki te angahalá. 'Oku notou fakalelei kotoa pē mo te 'Atuá 'aki te notou tui kiā Sīsū Kalaisi. 'I te vahe 5-8 'oku hoko atu ai 'ia te fakamatala 'a Paulá ki te ma'uli fo'ou 'oku ma'u 'i te feohi mo Kalaisí, 'a ia 'oku tupu mei te fakafeangai fo'ou ko 'eni mo te 'Atuá. 'Oku ma'u 'e te toko taha tuí 'ia te melino mo te 'Atuá pea 'oku vete ange 'ona 'e te Laumālie 'o te 'Atuá mei te pule 'a te angahalá mo te maté. 'Oku fakamatala'i ai 'e Paula ki te 'aonga 'o te Lao

'a Mōsesé pea mo te ivi 'o te Laumālie Mā'oni'oní 'i te ma'uli 'o te toko taha 'oku tuí.

'I te vahe 9-11 'oku hoko atu ai te fakamatala 'a Paulá ki tana feinga ke tali 'ia te fehu'i faingata'a ko ia, pe ko te ā 'ia te tu'unga taki taha 'o te kakai Siú mo te kakai Senitailé 'i te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá. 'Oku faingata'a kiā Paulá ko tonono fakasítua'i ko ia 'e te kakai Siú 'ia Sīsuú, pea 'oku ina 'eke ai pe kua si'aki koā 'e te 'Atuá 'ia nātou. Ko tana tali leva ki aí, ko te kongapē 'eni 'o te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá ke fakama'uli 'ia te kakai kotoa pē 'o te tangatá fou 'iā Sīsū Kalaisi. Ko tana tuí 'e kailoa fakasítua'i 'e te kakai Siú 'ia Sīsū 'o ta'engata.

Ko te kongafaka'osi 'o te tohi nei (vahe 12-16), ko tana fakamatala ki te founga totonu 'o tonoma'uli 'aki te tui faka-kalisitiané, kae tautautafito ki te tu'unga 'o te 'ofá 'i te fetu'utaki mo te kakai kehé. 'Oku lave foki ia heni ki te 'ū kaveinga hangē ko te fai fatongia ma'a te 'Atuá mo te fatongia 'o te Kalisitiané ki te pule'angá mo te kakai kehé, pea mo te tu'unga 'o te konisēnisí 'i te ma'uli faka-kalisitiané. 'Oku faka'osi 'aki tana tohí 'aki he 'ū pōpoaki 'ofa mo he fakamālō ki te 'Atuá.

Ko te kakano 'o te tohí

Ko te talateú mo te kaveinga (1:1-17)

Ko te pau ke fakalelei 'ia te tangatá pea mo te 'Atuá (1:18–3:20)

Ko te anga 'o te fai fakama'uli 'a te 'Atuá (3:21–4:25)

Ko te ma'uli fo'ou 'iā Kalaisí (5:1–8:39)

Ko te tu'unga 'o 'Isileli 'i te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá (9:1–11:36)

Ko te 'ulungāanga faka-kalisitiané (12:1–15:13)

Ko te tātukú mo te 'ū pōpoaki 'ofa 'a Paulá (15:14–16:27)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula, ko he tamaio'aliki 'a Sīsū Kalaisi, kua fili ko te 'apōsetolo, pea ne'e vahe'i ke malanga'i 'ia te ongoongolelei 'a te 'Atuá;

² 'ia te ongoongolelei ko ia ne'e tala'ofa ki ai 'i mu'a 'i Tana kau palōfitá 'i te Tohitapú,

³ ko te ongoongo 'o Tono 'Aló ko Sīsū Kalaisi ko te tou 'Alikí, 'ā ē ne'e tupu mei te hako 'o Tēvitá 'i Tono anga-kakanó,

⁴ pea ne'e mātu'aki fakae'a ko te 'Alo 'o te 'Atuá 'i Tono laumālie tāpuháá, 'aki Tana toetu'u mei te pekiá.

⁵ Pea ne'e fou meiā Ia te motou ma'u kelesi, mo te lakanga 'apōsetolo nei, kote'uhí ke 'i ai he talangafua ki te tuí 'i te Senitaile kotoa pē, kote'uhiā ko Tono huafá;

⁶ 'ia te fa'ahinga 'oku kotou kau aí foki, ko te fili 'e Sīsū Kalaisi.

⁷ Ko taku tohi 'eni kiā kotou kotoa pē 'i Loma 'a ia 'oku 'ofaina 'e te 'Atuá, pea kua fakaului ki te fa'ahinga tapú.

'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atuá ko te tou Tamai, mo te 'Alikí ko Sīsū Kalaisí.

Ko te fia fe'iloaki mo te kāinga lotú

⁸ 'Uluakí, 'okou fakafeta'i ki toku 'Atuá 'iā Sīsū Kalaisi, kote'uhí ko kōtou kotoa pē, kote'uhí ko te ongoongoa 'ia te kotou tuí 'i māmani kotoa pē.

⁹ Seuke, ko te 'Atuá ē, 'a ē 'okou tauhi ki ai 'aki toku laumālié 'i te ngāue ki te ongoongolelei 'o

Tono 'Aló, pea ko toku fakamo'oní Ia, ki taku takua ma'u pē kōtou 'i taku lotú,

¹⁰ mo taku kole, ke faka'atā toku alá ke au 'alu atu 'i te finangalo 'o te 'Atuá.

¹¹ He 'okou holi ke fe'iloaki mo kōtou, kote'uhí ke au 'avatu he kotou me'i kelesi fakalaumālie, hei'ilo 'e kaukaua ange ai te kotou tuí —

¹² ko taku 'uhingá, kāinga, hei'ilo 'e fepoupou'aki te kotou tuí mo taku tuí.

¹³ Kua u loto leva ke kotou 'ilo'i, kāinga, kua tu'a lahi taku tokanga ke au 'alu atu kiā kōtoú, kā kua ta'ofi 'oku 'o a'u ki te taimi nei; ko taku feinga ke 'i ai he fua 'iā kotou, 'o hangē foki ko te Senitaile kehé.*

¹⁴ 'Oku 'i ai toku fatongia ki te Kalisí mo te kakai mulí fakatou'osi, ki te 'atamai mo te ta'e'atamai.

¹⁵ Ko ia ai, 'okou loto ke au malanga 'aki te ongoongoleléi kiā kotou foki 'ia te kakai 'o Lomá.

Ko te ivi 'o te ongoongoleléi

¹⁶ He tala'i'eaí 'okou maa'i 'ia te ongoongoleléi; he ko te ivi ia 'o te 'Atuá 'oku ngāue ki te fakama'ulí 'iā nātou fuli pē 'oku tuí; 'o mu'a ki te Siú, kae pehē ki te Senitailé foki.*

¹⁷ Hē 'oku fakae'a 'i ai he mā'oni'oni mei te 'Atuá, 'oku kamata mei te tui, pea iku ki te tui; 'o hangē ko ia kua tohí, “Ko te mā'oni'oní 'e ina ma'uli mei te tui.”**

Ko te halaia 'a te ha'a tangatá

---

* **1:13** 1:13 Ngā 19:21   * **1:16** 1:16 Ma'ake 8:38   * **1:17** 1:17 Ko te mā'oni'oní 'e ina ma'uli mei te tui, ko ia pe Ko te mā'oni'oni mei te tui, 'e ma'uli ia.   * **1:17** 1:17 Hap 2:4

18 Hē 'oku fakae'a mei Langi he houhau 'a te 'Atuá ki te 'ū faka'atuamaté mo te 'ū angahala 'a te kakai, 'oku notou ma'u 'ia te mo'oní, kae lolomi 'aki te fai angahalá.

19 Kote'uhiā ko te 'ū me'a 'o te 'Atuá 'oku notou lāu'i'ilo ki ai, 'oku e'a ia 'i te notou lotó; he ne'e 'ai 'e te 'Atuá ke e'a kiā nātou.

20 He ko te 'ū me'a ta'e hā mai 'A'aná, 'a ia ko Tono māfimafi ta'engatá mo Tono 'Atuá, kua 'ilongafua ia talu tononāhi 'o māmaní, 'oku 'ilo'i ia mei te 'ū me'a kua ngaahí; ko ia 'oku kailoa leva 'i ai he notou hao'anga.

21 Kote'uhí neongo ne'e notou 'ilo ki te 'Atuá, kā ne'e kailoa notou fakahīkihiki'i 'Ona, pe fakafeta'ina, 'o ngali ko te 'Atua; kaikehe ne'e taka launoa 'ia te notou 'ū fakakaukaú; pea fakapō'uli te notou loto ta'e'iló.*

22 Pea 'i te notou taukave 'oku notou potó, ne'e notou hoko 'o vale.

23 Pea notou fetongi te lāngilangi 'o te 'Atua ta'e'auhá 'aki te fakatātā 'i te tatau 'o he tangata 'oku 'auha, mo te 'ū fa'ahinga manupuna, mo te monumanu va'e fā, mo te manu totolo.*

24 Ko tononāhi ia ne'e tuku atu ai 'ia nātou 'e te 'Atuá ki te fakalialia 'i te 'ū holi kovi 'o te notou lotó; ke fakalialia 'i ai te notou sinó 'i te notou feangá,

25 ko te me'a 'i te notou fetongi te mo'oni 'o te 'Atuá, kae notou fai 'aki te koto lohi; 'o notou lotu mo tauhi ki te 'ū me'a kua ngaahí, 'o laka ake 'iā Ia ne'e ngaahi 'ia nātou, 'i Tana 'Afio 'ā ē 'oku 'A'ana 'ia te fakamāloó 'o lauikuonga. 'Ēmeni.

* 1:21 1:21 'Efe 4:17-18 * 1:23 1:23 Teu 4:16-18

26 Ko ia ne'e tuku atu ai 'ia nātou 'e te 'Atuá ki te 'ū holi kovi. He ko te notou kakai fafiné ne'e notou tuku 'ia te fai fakaenatulá, kae notou hiki ki te anga 'oku makehe mo natulá.

27 Pea pehē foki mo te kakai tangatá, ne'e notou si'aki 'ia te fai ki te fafiné, 'a ē 'oku fakaenatulá, kae notou mātu'aki vela 'i te fehōli'akí ko te fai 'e te tangata mo te tangata 'ia te me'a ta'etaau; pea ne'e notou ma'u 'i te sino 'o nātoú 'ia te totongi ne'e hoa mo te notou heé.

28 Pea 'i te kailoa notou loto ke puke ma'u te notou 'ilo totonu ki te 'Atuá, ne'e tuku atu 'ia nātou 'e te 'Atuá ki te loto kovi, ke notou fai me'a ta'etaau:

29 ko te kakai kua fakafonu 'aki te angahala fuli pē,† mo te anga-kovi, mo te mānumanu, mo te loto kovi; ko te kakai 'oku fonu 'i te meheka, 'i te fakapō, 'i te fa'a kē, 'i te kākā, 'i te mahalo kovi; ko te kakai ngutu lau,

30 ko te kakai fasitu'u — 'ia nātou 'oku fihī'a ki te 'Atuá‡ — mo fiame'a, ko te kakai 'ulupupula, mo fialahi, ko te kakai fakakaukau kovi fo'ou, mo talangata'a ki te mātu'á;

31 ko te kau ta'emahino, ko te kau maumau fuakava, mo ta'e'ofa mo ta'efakamolemole.

32 Neongo kua notou 'ilo'i kānokano ki te tu'utu'uni 'a te 'Atuá, 'o pehē, kua tonu ki te maté 'ia nātou 'oku fai me'a peheé, kā 'oku kailoa notou ngata pē 'i te fai 'o te 'ū me'a ko iá, kā 'oku hōhō'ina foki te notou lotó 'i te kakai 'oku fai peheé.

2

---

† **1:29** 1:29 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: mo te fe'auaki. ‡ **1:30** 1:30 fihī'a ki te 'Atuá, ko ia pe fihī'anakina 'e te 'Atuá.

Ko te fakamaau 'a te 'Atuá

¹ Ko ia ai, 'oku kailoa hau hao'anga 'ou ia, 'ia koe 'oku ke fakaangá; he ko tau anga'i te fa'ahinga ko 'ē 'i te me'a ko iá, 'oku ke anga'i ai foki 'ou; he 'oku fai 'ia te 'ū me'a pē ko iá 'e koe 'oku fakaangá.*

² Pea 'oku tou 'ilo'i pau ko te fakamaau 'a te 'Atuá ki te fa'ahinga 'oku fai me'a peheé, 'oku totonu ia.

³ Pea ko koe, tangata, 'oku ke anga'i 'ia te kakai 'oku fai me'a peheé, 'osi ko iá, 'oku fai pehē pē mo koe — ko tau fakakaukau, 'e ke 'ata'atā 'ia koe mei te fakamaau 'a te 'Atuá?

⁴ Ka na'a ko tau ta'etoka'i 'ia te koloa nā ko Tana anga-ofá, kae'uma'ā Tana anga-kātaki mo Tana anga-mokomokó; 'o kala ke 'ilo'i, ko te anga-ofa 'a te 'Atuá ko te me'a ia ke tataki ai 'ou ki te fakatomalá?

⁵ Kā ke fai 'aki tau loto fefeka nā mo ta'efakatomalá, 'o fokotu'u houhau ai 'e koe ma'au, 'o kā hoko mai te 'aho fai houháu mo tonono fakae'a 'o te fakamaau ta'e toe afe 'a te 'Atuá.

⁶ 'E 'avange ai 'e Tana 'Afió ki te tangata taki taha 'o fakatatau ki tana ngāué.*

⁷ Ko te ma'uli ta'engatá 'e 'avange kiā nātou kua kītaki 'ia te faileleí, 'o fou ai te notou ngāué ki te lāngilangi'iná mo te fakamāloó mo te ta'efa'a'auhá;

⁸ kā ko nātou 'oku siokita, pea 'oku kala notou talangafua ki te mo'oní, kae notou mulimuli pē ki te ta'etotonú, 'e tō kiā nātou 'ia te tuputāmakí mo te houháu.

⁹ Ko te fakamamahí mo te loto hoha'á 'e tō ki te tangata taki taha 'oku fai 'ia te koví; 'o mu'a ki te Siú, kā ki te Senitailé foki;

* 2:1 2:1 Māt 7:1; Luke 6:37

* 2:6 2:6 Saame 62:12; Pal 24:12

10 kā ko te lāngilangi'iná mo te fakamāloó mo te fiamālié 'e tō mo'o nātou taki taha 'oku ngāue lelei; 'o mu'a ki te Siú, kā ki te Senitailé foki.

11 Hē 'oku kala he filifilimānako 'i te 'Atuá.*

12 He ko nātou fuli pē ne'e fai angahala ta'ema'u 'ia te laó, 'e kailoa kau he lao 'i te notou faka'auhá; kā ko nātou leva ne'e fai angahala kā kua notou ma'u 'ia te laó, 'e fakamāu'i 'ia nātou 'aki te laó.

13 He tala'ieaí ko te kau fanongo laó ia 'oku tonuhia 'i te 'ao 'o te 'Atuá, kā ko te kau fai ki te laó ko nātou pē 'e fakatonuhia.

14 (He ko te Senitailé, 'ia te kakai 'oku kailoa notou ma'u laó, kā 'i ai he notou fai fakaenatula pē 'ia te 'ū me'a 'oku 'i te Laó, neongo 'oku kala notou ma'u lao, kā ko te lao pē 'ia nātou ia ma'a nātou.

15 He ko nātou ia 'oku hā 'i te notou angá kua tohi 'ia te ngāue fakalaó 'i te notou lotó; pea 'i ai mo te fakamo'oni foki 'i te notou konisēnisí, pea 'oku fakahalaia'i pe fakatonuhia'i nātou 'e te notou fakakaukáu.)

16 'E hoko 'eni 'i te 'aho 'e fakamāu'i ai 'e te 'Atuá 'ia te 'ū me'a fufū 'a te kakaí 'iā Sīsū Kalaisi, 'o hangē ko te ongoongolelei 'okou malanga 'akí.

Ko te kakai Siú mo te laó

17 Kae vakai, 'oku ui 'ou ko te Siu, mo ke falala ki te laó, pea vīkiviki 'ia koe 'i te 'Atuá,

18 'o ke 'ilo'i Tono finangalo totonú, mo ke sivi 'o 'ilo'i te 'ū me'a 'oku lelei lahi, ko tou akonakina ai pē mei te Laó;

19 pea ke falala ko te taha koe ke takiala ki te kakai kuí, ke fakamaama ki te kakai 'oku notou nonofo 'i te pō'ulí,

---

* 2:11 2:11 Teu 10:17

²⁰ ke fai fakahinohino ki te kakai 'oku ta'elotó, ke ako'i te kakai kei tamalíkí, kote'uhí takua, kua ke ma'u mei te Laó 'ia te potó mo te mo'oní kua 'ai sino —

²¹ pea kā kua pehē, pea 'oku ako'i 'e koe koā 'ia te kakai kehé, kae kailoa fai he ako kiā koe, 'ō? Ko koé 'oku ke fanongonongo ke 'aua na'a kaiha'a, kae kaiha'a pē koe ia?

²² 'Oku ke pehē ke 'aua na'a tonono fafine, kā ke tonono fafine pē koe ia? 'Oku ke fakalili'a ki te 'aitolí, kā ke kaiha'a pē mei te fale 'aitolí, 'ō?

²³ 'Ē, 'ia koe 'oku pōlepole 'i te laó, 'oku fakaon-goongokovi'i 'e koe 'ia te 'Atuá 'aki tau maumau'i 'ia te Laó.

²⁴ “He kua lau'ikovi'i 'ia te huafa 'o te 'Atuá 'i te Senitailé ko te me'a 'iā kōtou,” 'o hangē ko ia kua tohí.*

²⁵ 'Io, 'oku mo'oní pē ko te me'a 'aonga kiā koe 'ia te kamú, 'o kāpau 'e ke fai ki te Laó. Kae kāpau ko te maumau lao 'ia koe, kua hoko tau kamú ko te ta'ekamu.

²⁶ Ko ia kāpau 'e fai 'e te ta'ekamú 'ia te 'ū tu'utu'uni 'a te Laó, 'e kailoa koā lau tana ta'ekamú ko te kamu?

²⁷ 'Io, ko ia 'oku 'osiki 'ia te Laó, neongo 'oku ta'ekamu ko tana fakaenatula pē, kā 'e fakahalaia'i 'e ia 'ou, 'ia koe 'oku maumau lao neongo tau ma'u te Lao kua tohí mo te kamú.

²⁸ He tala'i'eaí ko te Siu mo'oní ia 'oku Siu 'i tu'a peé; pea tala'i'eaí ko te kamu mo'oní ia 'oku hā pē 'i tu'a, 'i te kakanó.

²⁹ Kaikehe, ko te Siu mo'oní ia 'oku Siu 'i lotó, pea ko te kamu mo'oní 'ia te kamu 'o te lotó, 'a ia 'oku

---

* **2:24** 2:24 'Ais 52:5

tu'unga 'i te laumālie 'o kailoa 'i te tohi; 'a ia ko tono fakamālō'iná 'oku kailoa mei te tangata, kā mei te 'Atuá.*

3

¹ Ko fea leva he 'āfaki 'oku laka ange ai 'ia te kakai Siú 'i te kakai kehé? 'Io, ko te ā hana 'aonga 'o te kamú?

² 'Oku lahi ta'aná hulu atu 'i te me'a kotoa pē. Kae lahi tahá pē ko te tuku falala kiā nātou, 'ia te 'ū Folafofa 'a te 'Atuá.

³ Pea fefe'aki leva 'o kāpau ne'e kailoa tui he 'ihi? 'E hanga 'e te notou ta'etuí 'o fakata'e'aonga'i 'ia te mo'oni 'a te 'Atuá?

⁴ 'E kailoa 'aupito! Tou tuku mu'a 'oku mo'oni pē 'ia te 'Atuá, kae lohi 'ia te kakai kotoa pē, 'o hangē ko ia kua tohí,
“Kote'uhí ke hā tonuhia Tau 'ū Folafofá,
pea 'e Ke ikuna 'o kā fakamāu'i.”*

⁵ Kae kāpau leva ko te tou faihalá ko te me'a ia kua e'a ai te faitotonu 'a te 'Atuá, pea tou fefe'aki ai? 'E tou lau leva 'oku hala 'ia te 'Atuá 'i Tana fai houháú? (Ko si'aku lau fakaetangata pē.)

⁶ 'E kailoa 'aupito! He kā pehē leva, 'e fefe'aki tono fakamāu'i 'e te 'Atuá 'ia māmaní?

⁷ 'Io, kāpau kua e'a 'ia te mo'oni 'a te 'Atuá, 'o fakautuutu ai Tono ongoongoleleí, ko te me'a takua 'i ta'akú lohi, pea ko te ā 'oku kei anga'i ai 'oku ko te angahalá?

⁸ Pea ko te ā 'oku kailoa tou faikovi ai ki mu'a, kae tupu 'ia te leleí? ('o hangē ko te motou lau'ikovi'i 'oku faí, mo te taukave 'e te 'ihi, takua

* **2:29** 2:29 Teu 30:6   * **3:4** 3:4 Saame 51:4

'oku pehē te motou leá). 'Oku totonu pē tono tautea 'ia te kakai peheé.

'Oku kala he taha 'e faitotonu

⁹ Pea ā leva? Kua lelei lahi ake 'ia mātou? Kailoa 'aupito!* Ne'e motou fakamo'oni 'anenai, 'oku mā'u'ua kotoa pē 'i te angahalá, 'ia te Siú mo te Senitailé fakatou'osi.

¹⁰ Pea 'oku hoa mo ia 'ia te me'a kua tohí,
 “'Oku kailoa 'aupito he faitotonu;
 'oku kailoa 'aupito he taha.

¹¹ 'Oku kailoa he fai fakapotopoto,
 'oku kailoa he taha 'oku kumi ki te 'Atuá.

¹² Kua notou afe kotoa pē;
 kua notou hoko ko te koto ta'e'aonga kotoa pē.
 'Oku kala he taha 'oku failelei,
 'oku kailoa 'aupito he taha.*

¹³ Ko te fanualoto matangaki te notou kiá;
 ko te ngāue 'a te notou 'aleló ko te fakahekeheke;
 kua fufū 'i to'o nātoú laungutu 'ia te me'a kona 'o
 te ngatá.*

¹⁴ Ko te koto kapekape te notou ngutú, mo te koto
 'ita'ita.*

¹⁵ 'Oku notou va'e vave ke lilingi toto.

¹⁶ 'Oku 'i te notou 'ū alá 'ia te maumau mo te
 fakamamahi.

¹⁷ Pea ko te ala ki te melinó kua kailoa he notou 'ilo
 ki ai.*

---

* **3:9** 3:9 Kua lelei lahi ake 'ia mātou? Kailoa 'aupito! ko ia pe 'Oku motou lelei ange koā 'ia mātou Siú 'i te kakai kehé? Kailoa 'aupito! ko ia pe 'Oku motou kovi ange koā 'ia mātou Siú 'i te kakai kehé? 'Oku kala motou kovi ange 'aupito. * **3:12** 3:10-12 Saame 14:1-3;

53:1-3 * **3:13** 3:13 Saame 5:9; 140:3 * **3:14** 3:14 Saame 10:7

* **3:17** 3:15-17 'Ais 59:7-8

18 Pea 'oku kailoa he me'i 'apasia ki te 'Atuá 'iā nātou.”*

19 Pea ko 'eni, 'oku tou lāu'ilo'i, kā 'i ai he fakamatala 'a te Laó, ko te fai pē ki te kakai 'oku mā'ulaloa ki te Laó; ko te fai pē ke tāpuni'i ai 'ia te ngutu kotoa pē, pea ke hoko 'o halaiā 'i te 'ao 'o te 'Atuá 'ia māmani fuli pē.

20 Ko ia 'e kailoa fakatonuhia'i he toko taha 'i Tono 'aó 'aki te 'ū ngāue fakalaó; he 'oku fou mei te Laó 'ia te 'ilo'i 'o te angahalá.*

Ko te fakatonuhia 'i te tui

21 Kā 'i onopooní kua fakae'a he fakatonuhia mei te 'Atuá, 'a ia 'oku ta'ekau ai 'ia te laó, kā 'oku 'i ai he lau ki ai 'ia te Laó mo te Tohi palōfitá.

22 'Io, ko te fakatonuhia mei te 'Atuá 'oku fou mai 'i te tui kiā Sīsū Kalaisi ki te kakai kotoa pē 'oku tui. He 'oku kala he faikehekehe;*

23 he kua fai angahala kotoa pē, pea 'oku kailoa notou a'usia 'ia te hōifua 'a te 'Atuá,

24 kae notou ma'u foaki pē 'ia te fakatonuhiá 'i Tana 'ofa pē 'A'aná, ko te me'a 'i te totongi huhu'i ne'e fai 'e Kalaisi Sīsú.

25 He ne'e tuku mai 'Ona 'e te 'Atuá ko te me'a fakatupu hōifua tu'unga 'i te tui ki Tono ta'ata'á,† kote'uhí ke fakahaa'i Tana mā'oni'oní 'i te fakamolemole 'o te 'ū angahala mei mu'á, ko te me'a 'i te fa'a kātaki 'a te 'Atuá;

26 'io, kote'uhí ke hā ai Tana faitotonú 'i te kuonga ko 'ení, ke fakatou hā 'oku faitotonu Ia mo fai fakatonuhia kiā ia 'oku tui kiā Sīsú.

* **3:18** 3:18 Saame 36:1   * **3:20** 3:20 Saame 143:2; Kal 2:16

* **3:22** 3:22 Kal 2:16   † **3:25** 3:25-26 ki tonu ta'ata'á, ko ia pe ki Tana pekia fakafeilaulá.

27 Pea ko fea 'eni 'ia te pōlepole nā? Kua tuku 'aupito ia. Ko te ā te anga 'o te laó 'oku pehe'i aí? Ko he lao ngāue koā? Kailoa, kā ko he lao tui.

28 He 'oku motou pehē, 'oku fakatonuhia'i he tangata 'aki te tui, 'o 'ata'atā mei te 'ū ngāue fakalaó.

29 'Io, ko te 'Atuá ko te 'Atua 'o te Siú pē koā? 'Oku kailoa koā ko te 'Atua Ia 'o te Senitailé foki? 'Io, ko te 'Atua Ia 'o te Senitailé.

30 He 'oku taha tofu pē 'ia te 'Atuá, 'ā ē 'oku fakatonuhia'i te kamú mei te tuí, pea mo te ta'ekamú 'i tana tuí.*

31 Pea 'oku tou fakata'e'aonga'i ai koā 'ia te Laó, 'i te fai 'aki te tuí? Kailoa 'aupito! Kaikehe, 'oku tou pou pou'i 'ia te Laó.

4

Ko 'Epalahamé ko te fa'ifa'itaki'anga 'o te tuí

1 Pea kāpau ko ia, pea ko te ā te tou lea 'iā 'Ēpalahame, ko te tou 'ulumatu'a fakasinó? Ko te ā he me'a kua lava'i 'e ia?

2 Seuke, kāpau ne'e fakatonuhia 'ia 'Ēpalahame mei tana ngāué, tā 'oku 'i ai hana me'a ke pōlepole 'i ai. Kae tala'i'eaí 'oku 'i ai hana me'a pehē ke fai ki te 'Atuá.

3 Kā ko te ā 'ia te lau 'a te Tohitapú? 'A 'eni, “Pea ne'e tui 'ia 'Ēpalahame ki te 'Atuá, pea ne'e lau ia ma'aná mā'oni'oni.”*

4 Pea ko 'eni, kāpau ko he taha 'oku ngāue, 'oku kala lau 'ia te totongi 'oku ma'ú ko te me'a'ofa, kā ko te ma'ua.

* 3:30 3:30 Teu 6:4; Kal 3:20   * 4:3 4:3 Sēn 15:6; Kal 3:6

5 Kā ko ia ko 'ē 'oku kailoa ngāue, kā 'oku tui falala kiā Ia 'oku fakatonuhia'i 'ia te faka'atuamaté, 'oku lau 'ia te tui 'a'aná ma'aná mā'oni'oni.

6 Hangē foki ko te fakamatala 'e Tēvita ki te manū'ia te tangata 'oku lau mā'oni'oni ki ai 'e te 'Atuá, 'o ta'ekau ai ha'aná ngāue, 'i tana pehē,

7 “Manū'ia ā ka ko te kakai kua fakamolemole'i te notou 'ū talangata'á,

pea kua 'ufi'ufi te notou 'ū angahalá.

8 Manū'ia ā kā ko te tangata 'a ia 'e kailoa si'i lau kiā ia 'e te 'Alikí he hia.”*

9 Pea ko 'eni, 'oku lau 'ia te tāpuaki nei ki te kamú pē, pē ki te ta'ekamú foki? Hē 'oku tou pehē, ko 'Ēpalahame ia ne'e lau tana tuí ma'aná mā'oni'oni.

10 Pea ne'e fefe'aki ai tonu lau kiā iá? 'I tana kamú, pē 'i tana ta'ekamú? Ne'e kailoa 'i tana kamú, kā 'i tana ta'ekamú.

11 Pea ne'e ma'u 'e ia 'ia te faka'ilonga ko te kamú mo'o sila'i 'o te mā'oni'oni mei te tui, 'ā ē ne'e ma'u 'e ia lolotonga tana ta'ekamú, kote'uhí ke hoko ko te tamai 'o nātou kotoa pē 'oku tui ta'ekamú, ke lau mā'oni'oni kiā nātou.*

12 Pea ko te tamai foki ia 'o te kamú, kiā nātou 'oku kailoa 'o te kamú pē, kā 'oku notou mulimuli foki 'i te tui 'a te tou tamai ko 'Ēpalahamé, lolotonga tana ta'ekamú.

Ko te tala'ofa ki te kakai tui

13 He tala'i'eaí ne'e fou fakalao mai 'ia te tala'ofá kiā 'Ēpalahame pe ko tonu hakó, 'i te pehē ko te 'ea ia

* 4:8 4:7-8 Saame 32:1-2 * 4:11 4:11 Sēn 17:10

'e 'o'ona 'ia māmani; kā ne'e fou mai 'i te mā'oni'oni mei te tuí.*

¹⁴ He kāpau 'oku 'ea 'ia te kakai 'oku tu'unga ki te Laó, tā 'oku ta'e'aonga 'ia te tuí, pea ka'anga 'ia te tala'ofá;*

¹⁵ he ko te me'a 'oku fakatupu 'e te Laó ko te houhau. Kae kā kala leva he lao, pea 'oku kala foki he talangata'a.

¹⁶ Ko tono 'uhinga 'eni 'o tana tu'unga ki te tuí, kote'uhí ke fou mai ko te me'a'ofa; kote'uhí ke pau 'ia te tala'ofá ki te hako kotoa pē, 'o kala ki te hako pē 'oku tu'unga ki te Laó, kā ki te hako foki 'oku tu'unga ki te tui faka-'Ēpalahamé; 'ia 'Ēpalahame 'a ē ko te tamai 'a tātoú kotoa pē;*

¹⁷ ('o hangē ko ia kua tohí, “Kua U tu'utu'uni'i 'ou ko te tamai 'o he 'ū pule'anga lahi,”) 'i te 'ao 'o te 'Atua ne'e tui ia ki aí, 'i Tana 'Afió 'oku fakama'uli ake 'ia te pekiá, mo lau 'ia te 'ū me'a 'oku kala 'i aí, 'o hangē pē 'oku notou 'i aí.*

¹⁸ Ne'e tui 'ia 'Ēpalahame, 'o piki ki tana 'amanakí, neongo kua kailoa 'ia te 'amanaki'angá; kote'uhí ke hoko 'ia ia ko te tupu'anga 'o he 'ū pule'anga lahi, 'o hangē ko te me'a ne'e folafola 'aki mai, “E pehē tou hakó.”*

¹⁹ Pea ne'e kala vaivai tana tuí, pe tokanga ki tono sino 'o'oná, tana maté, hē kua ofi ia ki te teau ta'u, kae'uma'ā 'ia te pa'a 'ia Selá.*

²⁰ Pea ne'e kailoa tāla'a ia ki te tala'ofa 'a te 'Atuá 'i ha'aná ta'etui; kā ne hoko 'o kaukaua tana tuí, mo

* **4:13** 4:13 Sēn 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29   * **4:14** 4:14 Kal 3:18

* **4:16** 4:16 Kal 3:7   * **4:17** 4:17 Sēn 17:5   * **4:18** 4:18 Sēn 15:5

* **4:19** 4:19 Sēn 17:17

fakahīkihiki'i 'e ia 'ia te 'Atuá;

²¹ mo mātu'aki falala, ko te me'a kua tala'ofa 'e Ia ki aí 'oku malava foki 'e Ia ke fai.

²² Ko tono 'uhinga ia foki ne'e lau ia ma'aná mā'oni'oni.*

²³ Kae tala'i'eaí ne'e tu'u 'i te Tohí 'o pehē, “Ne'e lau ma'ana,” kote'uhí ko ia pē;

²⁴ kā kote'uhí ko tātou foki. 'Io, 'e lau ma'a tātou 'oku tou tui kiā Ia ne'e fokotu'u 'ia te tou 'Alikí ko Sīsū mei te pekiá —

²⁵ 'i Tana 'Afió ne'e tukuange ke pekia kote'uhí ko te tou 'ū faihalá, pea fokotu'u kote'uhí ko te tou fakatonuhía.*

5

Ko te fakalelei

¹ Ko ia ai, kote'uhí kua fakatonuhia'i tātou 'i te tuí, 'oku tou ma'u* melino ai mo te 'Atuá 'i te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

² Pea kua fou 'iā Ia te tou fakaa'u 'i te tuí, ki te kelesi ko 'eni 'oku tou tu'u 'i aí; pea 'oku tou vīkiviki† 'i te 'amanaki kau ki te lāngilangi 'o te 'Atuá.

³ Pea kala ko ia pē, kā 'oku tou vīkiviki‡ foki 'i te tou 'ū mamahí, 'i te tou 'ilo'i 'oku tupu mei te mamahí 'ia te kātakí,

⁴ pea mei te kātakí, 'ia te lava'i 'o te 'ahi'ahí; pea mei te lava'i 'o te 'ahi'ahí, 'ia te fakatu'amalié.

⁵ Pea tala'i'eaí ko te me'a fakamā 'ia te fakatu'amalie ko iá; kote'uhí kua taumalingi te

* 4:22 4:22 Sēn 15:6   * 4:25 4:25 'Ais 53:4-5   * 5:1 5:1 'oku tou ma'u: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, kae tou ma'u.   † 5:2 5:2 'oku tou vīkiviki, ko ia pe ke tou vīkiviki.   ‡ 5:3 5:3 'oku tou vīkiviki, ko ia pe ke tou vīkiviki.

'ofa 'a te 'Atuá 'i te tou lotó 'i te Laumālie Mā'oni'oní, 'ā ē ne'e foaki mai kiā tātoú.

⁶ Ne'e pekia 'ia Kalaisi ma'a te faka'atuamaté 'i te hoko te kuonga totonú, lolotonga 'oku kei vaivai 'ia tātoú.

⁷ Seuke, neongo ko he faitotonu, hei'ilo pē 'e 'i ai he taha 'e fia mate ma'ana; 'io, kāpau ko he tangata lelei, tokaange nai he taha 'e fakato'ato'a nai 'o mate ma'ana.

⁸ Kā ko te 'Atuá 'oku fakahaa'i 'e Ia 'ia te mo'oni 'o Tana 'ofa 'A'aná kiā tātoú 'i te pekia 'ia Kalaisi ma'a tātoú, lolotonga 'oku tou kei angahalá.

⁹ Pea ko ia ai, kua tou ma'u 'eni te fakatonuhiá 'i Tono ta'ata'á, § pea huanoa te tou fakama'uli kā fai 'iā Ia mei te houhaú.

¹⁰ He kāpau ne'e fakalelei 'ia tātoú ki te 'Atuá 'i te pekia 'o Tono 'Aló, lolotonga Tana fili 'aki 'ia tātoú, pea huanoa te tou fakama'uli kā fai 'i te ma'uli 'A'aná, kā kua Ina hōifua mai.

¹¹ Pea kala ko ia pē, kā 'oku vīkiviki foki 'ia tātoú 'eni 'i te 'Atuá, ko te me'a 'i te tou 'Aliko ko Sīsū Kalaisí, 'ia Ia kua fou mei ai 'eni te tou ma'u fakalelei.

Ko 'Ātama mo Kalaisi

¹² Ne'e hoko mai 'ia te angahalá ki māmani, mo te mate mei te angahalá, 'i te tangata pē taha. Ko ia ai, ne'e pehē te hoko mai 'ia te maté ki te kakai kotoa pē, kote'uhí ne'e angahala kotoa pē.*

¹³ He ne'e 'i māmani 'ia te angahalá 'i mu'a, 'o a'u atu ki te Laó; kae tala'i'eaí 'oku lau angahala 'i te kailoa he laó.

---

§ 5:9 5:9 'i Tono ta'ata'á, ko ia pe 'i Tana pekia fakafeilaulaú.

* 5:12 5:12 Sēn 3:6

¹⁴ Kā neongo iá, ne'e hau pē 'ia te maté meīā 'Ātama 'o a'u mai kiā Mōsese, 'o pule foki ia kiā nātou kua he'iki ai fai he angahala 'o fakatatau ki te talangata'a 'a 'Ātamá, 'a ia ko te fakatātā 'o Ia kā hoko maí.

¹⁵ Kā 'oku kala fai tatau 'aupito 'ia te foaki 'ofá mo te faihalá. He kāpau ne'e mate 'ia te tokolahi 'i te faihala 'a te toko taha, huanoa tana a'usia te tokolahi, 'o fu'u hulu atu, 'ia te 'ofa 'a te 'Atuá, mo Tana me'a'ofá, ko te me'a 'i te 'ofa 'a te tangata 'e toko taha ko Sīsū Kalaisi.

¹⁶ Pea ne'e kailoa tatau 'ia te me'a ne'e foakí mo te me'a ne'e hoko 'i te toko taha ne'e angahalá. He ko te fakamaaú ia ne'e langa'i 'e te toko taha, pea iku ki te fakahalaia; kā ko te foaki kelesí ne'e langa'i 'e te 'ū faihala lahi, pea iku ki te fakatonuhia.

¹⁷ He kāpau ne'e hau 'ia Mate 'i te faihala 'a te toko taha, pea founa tana haú 'i te toko taha ko iá, huanoa te notou hau 'i te ma'ulí, 'e nātou 'oku ma'u tono lahi faufaua 'o te kelesí, mo te me'a'ofa ko te fakatonuhiá, 'i te Toko Taha ko Sīsū Kalaisi.

¹⁸ Ko ia ai, hangē kua hoko 'ia te angahala 'a te toko taha ko te fakamala'ia ki te kakai kotoa pē, pehē foki, ko te me'a 'i te mā'oni'oni 'a te Toko Taha ke hoko mai ai 'ia te fakatonuhiá ki te kakai kotoa pē ke notou ma'uli.

¹⁹ He hangē ne'e fakahalaia'i te tokolahi, ko te me'a 'i te talangata'a 'a te tangata 'e toko taha, pehē foki 'e fakatonuhia'i te tokolahi, ko te me'a 'i te talangafua 'a te Toko Taha.

²⁰ Pea ko 'eni, ne'e hū ange 'ia te Laó, kote'uhí ke lahi 'ia te faihalá; kā ko tana lahi leva 'ia te angahalá, pea hulu atu noa pē 'ia te kelesí.

21 Kote'uhí hangē ne'e hau 'ia Angahala 'i te maté, pehē foki 'e hau 'ia Kelesi mei te fakatonuhiá, 'o iku ki te ma'uli ta'engata, 'iā Sisū Kalaisi ko te tou 'Alikí.

6

Ko te mate mo te ma'uli 'iā Kalaisí

1 Ko te ā leva te tou laú? 'E hokohoko atu pē koā te tou fai angahalá, kote'uhí ke hulu atu 'ia te kelesí?

2 'E kailoa 'aupito! Ko tātou ne tou 'osi mate ki te angahalá,* 'e fefe'aki te tou kei ma'uli 'aki iá?

3 'Io, na'a 'oku kailoa koā kotou 'ilo'i, ko tātou ko 'ē ne'e papitaiso, 'o fakahoko ai kiā Sisū Kalaisí, ne'e papitaiso 'o fakahoko ai ki Tana pekiá?

4 Pea ko te me'a 'i te tou papitaiso ki Tana pekiá, pea tā ne'e tou kaungā telio foki mo Ia; kote'uhí, hangē ne'e fokotu'u 'ia Kalaisi mei te pekiá 'e te 'Afio 'a te Tamaí, pehē foki ke fai 'aki 'e tātou he ma'uli 'oku fo'ou tonono angá.*

5 He kāpau kua tou tupu taha mo Ia 'i te tatau 'o Tana pekiá, pea 'e tou pehē foki 'i te tatau 'o Tana toetu'ú.

6 He 'oku tou 'ilo'i te me'a ko 'ení, ne'e kaungā kalusefai mo Ia 'ia te matu'a tangata 'o tātou, kote'uhí ke faka'auha 'ia te sino angahala'iná; ke 'aua na'a tou toe nofo pōpula ki te angahalá.

7 He ko ia kua maté, kua 'ata'atā ia mei te angahalá.

---

* **6:2** 6:2 mate ki te angahalá 'oku 'uhinga ki te tau'atāina mei te ivi 'o te angahalá. * **6:4** 6:4 Kol 2:12

⁸ Pea ko 'eni, kāpau ne'e tou pekia fakataha mo Kalaisi, 'oku tou tui 'e tou kaungā ma'uli foki mo Ia,

⁹ 'i te tou 'ilo'i kua fokotu'u leva 'ia Kalaisi mei te pekiá, pea kailoa kei 'A'ana ke pekia; 'oku kailoa kei pule'i 'Ona 'e te maté.

¹⁰ He ko Tana maté, ko te mate tu'a taha tofu pē ki te angahalá; kā ko te ma'uli 'oku Ina fai ko 'ení, ko te ma'uli ki te 'Atuá.

¹¹ Pehē foki, kotou lau 'ia kōtou ko te koto mate ki te angahalá, kā ko te koto ma'uli ki te 'Atuá, 'i te kotou tu'u 'iā Kalaisi Sīsuú.

¹² Ko ia, 'aua na'a tuku ke hau 'ia te angahalá 'i te kotou sino mate ngafuá, 'o kotou tuitala ki te 'ū holi 'a'aná.

¹³ Kae'uma'ā ke 'aua kotou 'avatu te kotou 'ū kupú ma'a te angahalá, ko te mahafu 'o te faikovi; kae 'avatu 'ia kōtou ki te 'Atuá, hangē ko te kakai kua ma'uli mei te maté, pea 'avatu te kotou 'ū kupú ma'a te 'Atuá, ko te mahafu 'o te faileleí.

¹⁴ He tala'i'eaí 'e pule'i 'ia kōtou 'e te angahalá; he 'oku kala kotou mā'ulaloa ki te laó, kā ki te kelesí.

Ko te pōpula ki te mā'oni'oni

¹⁵ Pea ā leva? 'Oku ngafua ke tou fai angahala koā, kote'uhí 'oku kala tou nofo ki te laó kā ki te kelesí? 'E kailoa 'aupito!

¹⁶ 'Oku kala koā kotou 'ilo'i, kā kotou 'avatu 'ia kōtou ki te taha ko te kau tamaio'aliki talangafua kiā ia, pea ko te kau tamaio'aliki leva 'ia kōtou kiā ia 'oku kotou talangafua ki aí — pe ko te kau tamaio'aliki 'a te angahalá 'o iku ki te mate, pe ko te kau tamaio'aliki 'a te fai talangafuá, 'o iku ki te mā'oni'oni?

17 Pea ko 'eni, fakafeta'i ki te 'Atuá, neongo ne'e kotou nofo ki mu'á ko te kau tamaio'aliki 'a te angahalá, ka ne'e kotou talangafua fia talangafua ki te fa'ahinga akonaki ne'e tuku 'ia kōtou ki aí.

18 Pea 'i te fakatau'atāina'i 'ia kōtou meiā Angahalá, ne fakapōpula'i ai 'ia kōtou kiā Mā'oni'oni.

19 (Ko ta'akú pē lea fakaetangata, ko te me'a 'i te vaivai te kotou kakanó). Ko tono 'uhingá: hangē ne'e kotou 'avatu te kotou 'ū kupú ki te anga-'uli mo te anga-koví ke faikovi, pehē, ke kotou 'avatu 'eni te kotou 'ū kupú ki te anga-tonú ke fai mā'oni'oni.

20 Seuke, lolotonga ne'e kotou nofo ko te kau tamaio'aliki 'a te angahalá, ne'e kotou tau'atāina mei te mā'oni'oní.

21 Pea ko te ā tū he fua ne'e kotou ma'u 'i te taimi ko íá mei te 'ū me'a 'oku kotou mā 'eni 'i aí? He ko te iku'anga 'o te 'ū me'a ko íá ko te mate.

22 Kā ko 'eni, 'i tono fakatau'atāina'i 'ia kōtou mei te angahalá, kae fakapōpula'i ki te 'Atuá, 'oku 'i ai he kotou fua, ko te fua 'oku iku ki te mā'oni'oní, pea ko tono iku'angá ko te ma'uli ta'engata.

23 He ko te tokonaki 'a te angahalá ko te mate; kā ko te me'a'ofa 'a te 'Atuá ko te ma'uli ta'engata, tu'u 'iā Kalaisi Sīsū ko te tou 'Alikí.

7

Ko te fakatātā mei te nofo malí

¹ He 'oku kala kotou 'ilo'i, kāinga (ko taku lea ki te kakai 'oku maheni mo te Laó), 'oku pule 'ia te Laó ki te tangatá lolotonga tana ma'ulí pē?

² He ko 'eni, ko te fafine malí 'oku ha'isia 'ona 'e te Laó ki tono 'unohó 'i tana kei ma'ulí; kae kāpau

kua pekia 'ia te 'unohó, kua 'ata'atā ia mei te lao 'o te 'unohó.

³ Pea ko ia, lolotonga te kei ma'uli tonono 'unohó, kāpau 'e nonofo ia mo he tangata kehe, 'e lau ia ko te fe'auaki. Kae kāpau kua pekia tonono 'unohó, 'oku tau'atāina ia mei te lao ko iá; pea kāpau 'e mali ia mo he tangata kehe, 'oku kala ko te fe'auaki ia.

⁴ Ko ia ai, si'aku kāinga, kua mate 'ia kōtou foki ki te Laó 'i te sino 'o Kalaisi, kote'uhí ke kotou nonofo mo te Toko Taha 'a ia ne'e fokotu'u mei te pekia, kote'uhí ke kotou fakatupu fua ma'a te 'Atuá.

⁵ He lolotonga ne'e tou 'i te tou anga-kakanó, ko te 'ū holi ko 'ē ke fai angahalá, 'a ia ne'e langa'i 'e te Laó, ne'e ngāngāue ia 'i te tou 'ū kupú, ke fakatupu fua ki te mate.

⁶ Kā ko 'eni, kua faka'ata'atā 'ia tātou mei te Laó, 'i te tou mate ki te me'a 'ā ē ne'e ma'u puke ai 'ia tātou; ko ia ai, 'oku tou ngāue 'eni he anga fo'ou ko te Laumālié, 'o kailoa 'i te anga matu'á, ko he lao ne'e tohi.

Ko te laó mo te angahalá

⁷ Ko te ā leva te tou laú? Ko te angahala 'ia te laó? Kailoa 'aupito! Kā neongo iá, ka ne'e kala u lave'i te angahalá, kāpau ne'e ta'e'aua 'ia te Laó. 'O pehē, ne kala u onгона 'ia te mānumanú, kāpau ne ta'e'aua 'ia te pehē mai 'e te Laó, “'Aua na'a ke mānumanu.”*

⁸ Kā ko te angahalá, ne'e me'a ngāue 'aki ia 'ia te Laó ke fakatupu 'iā au 'ia te fa'ahinga mānumanu kehekehe. He kā kailoa he Lao, 'oku mate pē 'ia te angahalá ia.

---

* 7:7 7:7 'Eki 20:17; Teu 5:21

⁹ He ne'e 'i ai te taimi 'i mu'a ne au ma'uli ai, 'i te kailoa 'i ai te Laó; kā 'i te a'u mai te fekaú, ne'e ake ma'uli 'ia te angahalá, pea u mate ai.

¹⁰ Pea u 'ilo'i ko te fekau ne'e tu'utu'uni ko te ma'uli'angá, tā ko te mate'angá ia.

¹¹ Ko tonu 'uhingá, ne'e me'a ngāue 'aki 'e te angahalá 'ia te fekaú ke kākaa'i 'oku, mo fai 'aki ia toku tāmata'í.*

¹² Ko ia, ko te me'a ki te Laó, 'oku mā'oni'oni pē ia, pea mā'oni'oni mo totonu mo lelei 'ia te fekau nā.

¹³ 'Io! Pea tā ko te me'a lelei nā ne'e hoko kiā aú ko te mate? Kailoa 'aupito! Kā ko te angahalá ia ne'e peheé; kote'uhí pē ke hā ai ko te angahala, 'i tana fakatupu mate kiā au 'aki te me'a lelei nā; 'io, kote'uhí ke hā 'i te fekaú ko te angahalá ko te fungani 'i te me'a 'oku koví.

Ko te fefūsiaki 'i te tou lotó

¹⁴ He 'oku tou 'ilo'i 'oku fakalaumālie 'ia te Laó; kā ko kita ko te kakanu 'atā, pea kua mā'ulaloa ki te angahalá.

¹⁵ He tala'i'eaí 'okou 'ilo'i te me'a 'okou ngāue ki aí; he 'oku kala ko te me'a 'okou fia faí 'a ē 'okou faí; kā ko te me'a 'okou fihí'a ki aí, ko ia ia 'okou faí.*

¹⁶ Pea kāpau ko te me'a 'oku kailoa ke au fia faí 'a ē 'okou faí, tā 'okou fakamo'oni ai ki te Laó 'oku lelei ia.

¹⁷ 'I tana peheé leva, tala'i'eaí 'oku kei ko kita ia 'oku ngāue ki te me'a ko iá, kā ko te angahalá ia 'oku fale 'iā aú.

¹⁸ He kua u 'ilo'i, ko te me'a kiā aú, 'a ia ko te pehē ki toku kakanó, 'oku kailoa fale 'i ai he lelei 'e taha. He 'okou fia failelei, kā ko tonu faí, 'oku kailoa.

* 7:11 7:11 Sēn 3:13   * 7:15 7:15 Kal 5:17

19 'Io, ko te lelei 'okou fia faí 'oku kailoa u fai; kaikehe, ko te koví, 'a ē 'oku kala u fia faí, ko ia ia 'okou feiá.

20 Pea kāpau 'okou fai 'ia te me'a 'oku kala u fia fai ki aí, tala'i'eaí 'oku kei ko au ia 'oku ngāue ki te me'a ko iá, kā ko te angahala 'oku fale 'iā aú.

21 Pea ko ia, 'okou vakai ki te lao nei: kāpau 'e au fia failelei, tā 'oku ofi mai kiā au 'ia te faikoví ia.

22 Seuke, 'okou mālie'ina 'i te Lao 'a te 'Atuá, 'i toku tangata 'i lotó.

23 Kā 'oku hā mai kiā au he lao kehe 'oku nofo 'i toku 'ū kupú, 'o fai tau mo te lao 'o toku lotó, mo taki pōpula 'oku ki te lao angahala'ina 'oku nofo 'i toku 'ū kupú.

24 Pohoē! Si'i toki mala'iá kita! Ko ai tū 'e hamusi 'oku mei te sino 'oku mei ai 'ia te mate nei?

25 Fakafeta'i ki te 'Atuá, 'a ia kua Ina faí 'iā Sīsū Kalaisi ko te tou 'Alikí!

Pea tā ko aú, fakaekita, 'okou tauhi ki te Lao 'a te 'Atuá 'i toku lotó, kā ko te Lao 'a te angahalá 'i toku kakanó.

8

Ko te ma'uli 'i te Laumālie 'o te 'Atuá

1 Ko ia ai, 'oku kala he mama'i fakahalaia 'o te kakai 'oku 'iā Kalaisi Sīsú.*

2 He ko te Lao 'o te Laumālie 'o te ma'ulí 'iā Kalaisi Sīsú, kua ne fakatau'atāina'i koe† mei te Lao 'a te angahalá mo te maté.

3 He ko te me'a ne'e kala lava 'e te Laó, ko tana vaivai kote'uhí ko te kakanó, ne'e lava'i ia 'e te

* **8:1** 8:1 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'ia nātou 'oku kala mulimulí ki te kakanó, kā ki te Laumālié. † **8:2** 8:2 koe: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku.

'Atuá, 'i Tana fekau mai Tono 'Alo 'O'oná 'i te tatau 'o te kakano angahala'iná, pea mo'o feilaulau ki te angahalá, 'o fakavaivai'i Ia 'ia te angahalá mei tana pule 'i te kakanó,

⁴ kote'uhí ke fakakakato 'ia te me'a 'oku 'eke 'e te Laó 'iā tātou, 'ia tātou 'oku kala tou mulimuli ki te kakanó, kā ki te Laumālié.

⁵ He ko nātou 'oku anga-fakakakanó, 'oku notou tokanga ki te 'ū me'a 'o te kakanó; kā ko nātou 'oku anga-fakalaumālié, 'oku notou tokanga te 'ū me'a 'o te Laumālié.

⁶ Pea ko te pule 'a te kakanó ko te koto mate ia, kā ko te pule 'a te laumālié ko te koto ma'uli mo melino.

⁷ Kote'uhí ko te holi 'a te kakanó ko te koto fakafili ki te 'Atuá; hē 'oku kailoa fakavaivai'i 'e ia 'ona ki te Lao 'a te 'Atuá; seuke, 'oku kailoa 'aupito ina lava.

⁸ Pea ko nātou 'oku tu'u 'i te kakanó 'oku kala notou lava ke fakahōifua 'ia te 'Atuá.

⁹ Kā ko kōtou, 'oku kala kotou tu'u 'i te kakanó, kā 'i te Laumālié, 'o kāpau ā 'oku fale 'iā kōtou 'ia te Laumālie 'o te 'Atuá. Kae kāpau 'oku 'i ai he taha 'oku kailoa ina ma'u te Laumālie 'o Kalaisí, 'oku kailoa 'O'ona 'ia te toko taha ko iá.

¹⁰ Pea ko 'eni, kāpau 'oku nofo'i 'ia kōtou 'e Kalaisi, tā kua mate te sinó kote'uhí ko te angahalá; kā ko te koto ma'uli te laumālié kote'uhí ko te mā'oni'oní.‡

¹¹ 'Io, kāpau 'oku fale 'iā kōtou 'ia te Laumālie 'o Ia ne'e fokotu'u 'ia Sīsū mei te pekiá, pea tā ko Ia ne'e fokotu'u 'ia Kalaisi mei te pekiá, 'e 'ai 'e Ia ke

‡ **8:10** 8:10 ko te koto ma'uli te laumālié kote'uhí ko te mā'oni'oní, ko ia pe ko te Laumālié ko te koto ma'uli ma'a kōtou kote'uhí ko te mā'oni'oní.

ma'uli 'ia te koto mate nā ko te kotou sinó, kote'uhí ko Tono Laumālié 'oku Ina nofo'i 'ia kōtóú.*

¹² Pea kāpau ko ia, kāinga, tā ko te kakai ma'ua 'ia tātou, kae tala'i'eaí ko te ma'ua ki te kakano, ke tou ma'uli fai ki te kakanó.

¹³ He kāpau 'e kotou ma'uli fai ki te kakanó, 'e kotou mate; kae kāpau 'e kotou fai 'aki 'ia te Laumālié, 'o 'ai ke mate 'ia te feinga kovi 'a te sinó, 'e kotou ma'uli.

¹⁴ He 'ilonga nātou 'oku tākiekina 'e te Laumālie 'o te 'Atuá, ko nātou ia 'ia te 'ū foha 'o te 'Atuá.

¹⁵ He tala'i'eaí ne kotou ma'u he Laumālie anga pōpula, ke kotou toe foki ai ki te manaheé; ka ne'e kotou ma'u te Laumālie 'o te ohí; pea 'i te tou 'iā Iá 'oku tou kalanga, “Apā, Tamai.”*

¹⁶ Ko te Laumālié, 'oku kaungā fakamo'oni Ia mo te tou laumālié, 'o pehē, ko te fānau 'a te 'Atuá 'ia tātou.

¹⁷ Pea kāpau ko te fānau, tā ko te kaungā 'ea foki, ko te kaungā 'ea 'o te 'Atuá, pea kaungā 'ea mo Kalaisi; 'o kāpau ā 'oku tou kaungā mamahi mo Ia, kae tou kaungā hākeaki'i foki mo Ia.

Ko te fakatu'amalie ki te kaha'ú

¹⁸ Seuke, 'okou pehē, ko te 'ū mamahi 'o te taimi neí 'oku kala kākunga ia ke tatau mo te lāngilangi 'oku ene ke fakae'a mai, 'o 'ai kiā tātóú.

¹⁹ 'Io, ko te 'amanaki tu'u 'ia te natulá 'oku nofo'aki tali ia ki te fakae'a 'o te 'ū foha 'o te 'Atuá.

²⁰ He ne'e fakamā'ulaloa'i 'ia natula ki te muna; kae tala'i'eaí ko tonu loto, kā kote'uhí pē ko Ia ne'e

* **8:11** 8:11 1 Kol 3:16   * **8:15** 8:15-17 Ma'ake 14:36; Kal 4:5-7

fai tonō fakamā'ulaloa'í. Ka ne'e tuku ke 'amanaki pē ia:*

²¹ na'a mo natula, 'e faifaí pea faka'ata'atā mei tana pōpula ki te 'auhá, kae fakahoko ia ki te tau'atāina fakalangi 'o te fānau 'a te 'Atuá.

²² He 'oku tou 'ilo'i pē, 'ia te fetoenaki mo te langā 'ia natula fuli pē 'o a'u ki te taimi nei.

²³ Pea tala'ieaí ko ia pē, kae na'a mo tātou, neongo 'oku tou ma'u 'ia te polopolo 'o te Laumālié, § kā 'oku tou to'e loto 'ia tātou foki, 'i te talitali ki te fakakakato 'o te ohí,* 'a ia ko te huhu'i 'o te tou sinó.*

²⁴ He ne'e fakama'uli 'amanaki pē 'ia tātou. Kae kāpau kua tou sio ki te me'a 'oku tou 'amanaki ki aí, 'oku kala kei ko te 'amanaki ia; he ko te me'a kua sio ki ai he taha, 'oku fefe'aki tana kei 'amanaki ki ai?

²⁵ Kae kāpau 'oku tou 'amanaki ki te me'a 'oku he'iki ai ke tou sio ki aí, pea tā 'oku tou tatali pē ki ai 'aki te kātaki.

²⁶ Pehē foki, ko te Laumālié 'oku tokoni'i 'e Ia te tou vaivaí; he 'oku kala tou 'ilo'i pe ko te ā 'e tou lotua ke hoa mo te tou faingata'á: kā ko te Laumālié 'oku hūfakina Ia 'ia tātou, 'aki te 'ū to'e 'oku kailoa fa'a lea 'aki.

²⁷ Kā ko Ia 'oku hakule 'ia te lotó, 'oku mea'i 'e Ia 'ia te me'a 'oku feinga ki ai 'ia te Laumālié, kote'uhí 'oku fai 'o taau mo te finangalo 'o te 'Atuá Tana hūfakina 'ia te kakai lotú.

* **8:20** 8:20 Sēn 3:17-19 § **8:23** 8:23 polopolo 'o te Laumālié: ko te Laumālie Mā'oní'oní 'ia te 'uluaki me'a'ofa 'a te 'Atuá. * **8:23** 8:23 fakakakato 'o te ohí: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu ko 'ení 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * **8:23** 8:23 2 Kol 5:2-4

28 Pea 'oku tou 'ilo'i, 'oku fengāue'aki 'ia te me'a kotoa pē ma'a te lelei 'a te kakai 'oku 'ofa ki te 'Atuá,† 'ia nātou kua ului 'o fakatatau ki Tana tu'utu'uni.

29 He ko nātou ne'e toka mea'i 'e Iá, ne'e toka tu'utu'uni foki 'e Ia ke notou hokosia 'ia te 'Imisi 'o Tono 'Aló, kote'uhí ke Ta'okete 'e Ia ki te 'ū tehina tokolahi.

30 Pea ko nātou ne'e toka tu'utu'uni 'e Iá, ne'e ui foki 'e Ia 'ia nātou; pea ko nātou ne'e uí, ne'e fakatonuhia'i foki 'e Ia 'ia nātou; pea ko nātou ne'e fakatonuhia'í, ne'e fakalāngilangi'i foki 'e Ia 'ia nātou.

Ko te 'ofa 'a te 'Atuá

31 Pea ko te ā ai he tou lea 'e fai ki te 'ū me'a nei? Kāpau 'oku kau 'ia te 'Atuá ma'a tātou, pea ko ai tū 'e ta'ofi mai?

32 Seuke, kāpau ne'e kailoa mamae Tana 'Afió ki Tono 'Alo 'O'oná, kae Ina tukuange pē 'Ona ke pekia kote'uhí ko tātou kotoa pē, pea fefe'aki ai Hana mamae ke foaki mai mo Ia 'ia te me'a kotoa pē?

33 Ko ai ia 'e fai tonu talatalaaki'i 'ia te kakai kua fili 'e te 'Atuá? Ko te 'Atuá ia 'oku fakatonuhia'i 'ia tātou.

34 Ko ai ia 'oku fai fakahalaiá? Ko Kalaisi ia ne'e pekia, 'io, pea kua toetu'u aké; 'ia Ia 'oku 'i te nima to'omata'u 'o te 'Atuá, 'ia Ia foki 'oku hūfakina 'ia tātou.

35 Ko ai tū he taha 'e ina motuhi 'ia tātou mei te 'ofa 'a Kalaisi: 'ia mamahi, pe ko te faingata'a, pe

---

† 8:28 8:28 'oku fengāue'aki ... 'oku 'ofa ki te 'Atuá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ko te 'Atuá, 'oku kaungā ngāue ma'a te lelei 'a te kakai 'oku 'ofa 'iā Iá.

ko te fakatanga, pe ko te honge, pe ko te masiva kofu, pe ko te tu'utāmaki, pe ko te heletā?

³⁶ ('O hangē ko ia kua tohí,

“Oku 'osi atu te 'ahó mo te kei fai te motou tāmata'í kote'uhí ko Koe;

ne lau 'ia mātou ko te fanga sipi pē ke tāmata'í.”)*

³⁷ Kailoa, kā 'i te 'ū me'a ko 'ení kotoa pē 'oku tou ikuna noa pē 'iā Ia ne'e 'ofa'i 'ia tātou.

³⁸ Seuke, 'okou tui, 'e kala lava 'e te maté, pe ko te ma'ulí, pe ko he kau 'āngelo, pe ko he kau pule, pe ko he 'ū me'a 'oku lolotonga, pe ko he 'ū me'a kā hoko mai,

³⁹ pe ko he 'ū mālohi, pe ko he mā'olunga, pe ko he loloto, pe ko he me'a 'e taha 'i natula, 'e kailoa ina lava ke motuhi 'ia tātou mei te 'ofa 'a te 'Atuá, 'ā ē 'oku 'iā Kalaisi Sisū ko te tou 'Alikí.

9

Ko tonofili 'o 'Isilelí

¹ Ko taku lea mo'oni ē 'iā Kalaisi — 'oku kala ko taku lohí, pea 'oku fakamo'oni kiā au toku konisēnisí, 'i te Laumālie Mā'oni'oní —

² 'a 'eni: 'oku 'iā au he mamahi lahi, pea 'oku hoha'a ma'u pē toku lotó.

³ Seuke, ne au mei loto ke au mala'ia 'ia au, 'o mama'o mo Kalaisi, ko te fetongi 'o toku 'ū tokouá, ko si'aku kāinga fakakakano.

⁴ He ko te ha'a 'Isileli 'ia nātou; 'oku 'a nātou tonu 'ia te ohí, mo te sikainá, mo te 'ū fuakavá;* pea ko

* **8:36** 8:36 Saame 44:22 * **9:4** 9:4 te 'ū fuakavá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te fuakavá.

nātou ne 'aumai ki ai 'ia te Laó, mo te 'ū feinga lotú, mo te 'ū palōmesí.*

⁵ Pea 'oku 'a nātou 'ia te tou kau mātu'á, pea 'oku meiā nātou 'ia Kalaisi, 'i Tono anga-kakanó, 'a ia ko te 'Atuá 'oku pule ki te me'a kotoa pē, pea 'O'ona 'ia te fakamāló 'o ta'engata.†'Ēmeni.

⁶ Kā 'oku kala fou pehē 'ia te me'á, ko te pehē kua ka'anga te Folafola 'a te 'Atuá. He tala'i'eaí ko te 'Isileli kotoa pē 'ia nātou kua fanau'i mei 'Isilelí.

⁷ 'Io, neongo ko te hako 'o 'Ēpalahame, kā 'oku kailoa lau ai kotoa pē ko tana fānau. Hē 'oku pehē mai 'e te Tohí, “E ngata pē 'iā 'Aisake 'ia te lau ko tou hakó.”*

⁸ Ko tonono 'uhingá: 'oku kala ko te fānau 'oku fou fakakakano maí,‡ 'a ia ko te fānau 'a te 'Atuá, kā ko te fānau 'oku fou fakapalōmesi maí, ko 'eni ia 'oku lau ko te hakó.

⁹ He ko te palōmesí ia 'ia te lea ko 'ení, “Ko te taimi ko 'eníŠ 'e Au ha'u ai, pea 'e ma'u 'e Sela he tama.”*

¹⁰ Pea kala ko ia pē; kae hā foki 'i te faitama 'a Lēpeká ki te toko taha, ko te tou kui ko 'Aisaké.

¹¹ Pea neongo kua he'iki ai fā'ele'i 'ia nāua, pea he'iki ai nā fai he me'a lelei pe kovi, kā kote'uhí ke tu'u ma'u te tu'utu'uni fili 'a te 'Atuá, ke 'aua na'a tu'u 'i te ngāue, kae 'iā Ia 'oku fai te uí,*

* **9:4** 9:4 'Eki 4:22 † **9:5** 9:5 Kalaisi, 'i Tono anga-kakanó ... 'o ta'engata, ko ia pē Kalaisi, 'i Tono anga-kakanó. Ko te 'Atuá, 'ā ē 'oku pule ki te me'a kotoa pē, ke fakamāló 'ia 'o ta'engata. * **9:7** 9:7 Sēn 21:12 ‡ **9:8** 9:8 ko te fānau 'oku fou fakakakano maí: ko tonono 'uhingá ko te hako 'o 'Ēpalahame 'ia 'Isime'eli, ko tonono foha mo Heka'ā (vakai kiā Kal 4:22-23). § **9:9** 9:9 Ko te taimi ko 'ení, ko ia pe te ta'u kaha'ú, ko ia pe 'ia te taimí tonu. * **9:9** 9:9 Sēn 18:10

* **9:11** 9:11-12 Sēn 25:23

12 *pea ne'e fakahaa'i ai ki te fafiné, “Ko te ta'oketé 'e tauhi ia 'ia te tehiná.”*

13 *Pea 'oku hoa mo ia 'ia te tohi, “Ne Au 'ofa kiá Sēkope; kā ko 'Īsoa ne Au fih'i'a ki ai.”**

14 *Pea tou fefe'aki ai? 'E tou pehē koā, tā 'oku 'i ai Hana fai ta'etotonu 'a te 'Atuá? Kailoa 'aupito!*

15 *He ne'e folafola 'e Ia kiā Mōsese, 'o pehē, “‘Ilonga ia 'Okou 'alo'ofa ki aí, 'e Au fai 'alo'ofa ki ai;*

'io, 'ilonga ia 'Okou manava'ofa ki aí 'e Au fai manava'ofa ki ai.”*

16 *‘Āua; pea tā 'oku kailoa tu'unga ki te tou loto ki aí, pē ki te tou lele ki aí, kā ki te fai 'alo'ofa 'ata'atā pē 'a te 'Atuá.*

17 *'Io, ko 'eni te lau 'a te Tohitapú kiā Feló, “Ko te me'a pē ia ne Au fokotu'u ai 'Ōú, kote'uhí ke Au 'ai ke hā Toku māfimaí 'iā koe, pea kote'uhí ke ongoonga ai Toku hingoá 'i māmani kotoa pē.”**

18 *‘Āua; pea tā 'e Ina 'alo'ofa kiā ia 'oku finangalo ke 'alo'ofa ki aí, pea 'e Ina fakafefeka'i 'ia ia 'oku finangalo ke fakafefeka'í.*

Ko te houhau mo te 'alo'ofa 'a te 'Atuá

19 *Pea tā 'e ke pehē mai, “Pea ko Tana toe lāunga aí ke ā? He 'e ta'ofi 'e ai Tana tu'utu'uní?”*

20 *'Isa! Ko ai 'ia koe, tangata, ke tali fakaanga ki te 'Atuá? 'E lea koā te me'a ngaahí kiā Ia ne ngaahi 'oná, 'o pehē, “Ko te ā kua ke ngaahi ai 'oku ke peheé?”**

---

* **9:13** 9:13 Mal 1:2-3   * **9:15** 9:15 'Eki 33:19   * **9:17** 9:17 'Eki 9:16   * **9:20** 9:20 'Ais 29:16; 45:9

21 'Io! 'Oku kala koā fa'italiha te tufunga ipú ki te 'umeá, ke ngaahi mei te takaonga pē taha he ipu 'e taha ke faka'ofa'ofa, mo te ipu 'e taha ke palakū?

22 'Āua, neongo ne'e finangalo 'ia te 'Atuá ke fakae'a Tono houhaú, mo 'ai ke mahino 'ia te me'a 'e Ina lava'í, kā ne anga-mokomoko pē Ia 'o fualoa, mo kātaki'i 'ia te 'ū ipu 'o te houhaú 'a ē kua 'osi sāuni ki te faka'auhá;

23 kote'uhí ke Ina fakahaa'i 'ia te fu'u koloa 'o Tono lāngilangi, ki te 'ū ipu 'o te 'alo'ofá, 'a ē kua Ina teuteu'i ke 'inasi 'i te lāngilangi ko iá.

24 'Io, 'ia tātou kua ui 'e Iá, 'o kailoa mei te Siú pē, kae mei te kakai Senitailé foki.

25 'O hangē ko Tana folafola 'i te tohi 'a Hōséá:
 “E Au lau ko Toku kakai 'ia nātou ne'e kailoa ko Toku kakaí,
 pea ko te 'ofaina 'ia ia ne'e kailoa 'ofainá.”*

26 “Pea toki hoko 'o pehē, ko te feitu'u 'a ē ne'e pehē ai kiā nātou,
 “Oku kala ko Toku kakai 'ia kōtou,
 'e lau ai 'ia nātou, ko te fānau 'o te 'Atua Ma'ulí.”*

27 Pea 'oku kalanga 'e 'Aisea kiā 'Isileli 'o pehē,
 “Neongo 'e tatau tonu lau 'o te hako 'o 'Isilelí pea mo te 'one'one 'o te matātaí,
 ko te toengá pē 'e fakama'ulí;

28 he 'oku 'i ai he tu'utu'uni 'e fai 'e te 'Atuá 'i māmani,
 'o faka'osi'i 'e Ia mo fakato'oto'o.”*

29 Pea 'oku hoa mo ia 'ia te lea 'a 'Aisea 'i mu'a atú,
 “Ka ne ta'e'aua tonu fakatoe 'e te 'Aliki Sāpaotí he hako,
 pehē kua tou hoko 'o hangē ko Sōtomá,

* 9:25 9:25 Hōs 2:23

* 9:26 9:26 Hōs 1:10

* 9:28 9:27-28 'Ais

10:22-23

pea kua fakatatau 'ia tātou mo Kōmola.”*

Ko te ongoongolelei mo te kakai 'Isilelí

³⁰ Pea ko te ā ai te tou lea 'e faí? 'A 'eni, ko te kau Senitaile ta'etuli ki te mā'oni'oní, kua notou ma'u 'ia te mā'oni'oni 'oku mei te tuí;

³¹ kā ko 'Isileli tuli ki te lao 'oku mei ai he mā'oni'oní, na'a mo te lao ko iá ne'e kala notou a'usia.

³² Kote'uhí ko te ā? Kote'uhiā, ko te me'a 'i te kala notou kamata mei te tuí, kae notou fou fakangāue pē, ko ia ne'e notou tūkia 'i te maka tūkia'angá,

³³ 'o hangē ko ia kua tohí,
 “Ko 'eni 'Okou 'ai 'i Saione he maka tūkia'anga,
 mo he makatu'u hinga'anga;
 pea ko ia 'oku tui kiā Iá 'e kailoa fakamaa'i.”*

10

¹ Kāinga, ko te feinga toku lotó, pea ko taku kole ia ki te 'Atuá kote'uhí ko te kakai 'Isilelí, ke notou ma'uli.

² He 'okou fakamo'oni'i pē, 'oku 'i ai he notou hohoi ki te 'Atuá, kā 'oku kailoa fou 'i te 'ilo totonú.

³ He ko te me'a 'i te kailoa he notou 'ilo'i ki te mā'oni'oni 'oku mei te 'Atuá, kae notou feinga pē ke tu'u te mā'oni'oni 'a nātoú, ko ia ai ne'e kailoa notou fakavaivai ki te mā'oni'oni 'oku mei te 'Atuá.

⁴ He ko Kalaisí ko te fakangata ia 'o te laó, kae mā'oni'oni 'ia te tangata kotoa pē 'oku tuí.

Ko te 'atā 'ia te ma'ulí ki te taha kotoa pē

---

* 9:29 9:29 'Ais 1:9   * 9:33 9:33 'Ais 8:14; 28:16

⁵ Hē kua tohi 'e Mōsese, ko te me'a ki te mā'oni'oni 'oku mei te Laó, “Ko te tangata kua fai iá 'e ma'uli ai ia.”*

⁶ Kā ko 'eni 'ia te lau te mā'oni'oni 'oku mei te tuí, “Aua na'a ke pehē 'i tou lotó, ‘Ko ai tū 'e 'alu ake ki te langí?’ ” (A ia ko te pehē ke 'ave ifo 'ia Kalaisi.)*

⁷ Pē, “Ko ai tū 'e 'alu ifo ki lolofanuá?” (A ia ko te pehē ke 'avake 'iā Kalaisi mei te pekiá.)

⁸ Kā ko te ā tana talá? 'A 'eni ia, “Oku ofi pē kiā koe 'ia te Folafolá, 'oku 'i tou ngutú, pea 'i tou lotó;” 'a ia ko te pehē ko te Folafofa tuí 'oku motou fanongonongó.

⁹ Kote'uhí, kāpau 'e ke fakahaa'i 'aki tou ngutú, ko te 'Alikí 'ia Sīsū, pea tui 'aki tou lotó kua fokotu'u 'Ona 'e te 'Atuá mei te pekiá, 'e fakama'uli 'ou.

¹⁰ He 'oku fai 'ia te tuí 'aki te lotó ke ma'u 'ia te fakatonuhiá, kā 'oku fai te fakahaá 'aki te ngutú ke ma'u 'ia te fakama'ulí.

¹¹ Hē 'oku pehē 'e te Tohí, “Ko ia pē 'e tui kiā Iá, 'e kailoa fakamaa'i 'ona.”*

¹² He 'oku kala he faikehekehe ki te Siú mo te Senitailé; hē 'oku taha ai pē te 'Alikí 'o te kakai kotoa pē, pea mohu me'a ma'a te kakai kotoa pē 'oku tautapa kiā Iá.

¹³ Hē ko ia pē 'e tautapa ki te huafa 'o te 'Alikí 'e fakama'uli 'ona.*

¹⁴ Kā 'e notou lava fefe'aki ke tautapa ki te Toko Taha 'oku he'iki ai notou tui ki ai? Pea 'e notou lava fefe'aki ke tui ki te Toko Taha kua he'iki ai notou fanongo ki ai? Pea fefe'aki ai he notou fanongo kā kailoa he taha ke malanga?

* **10:5** 10:5 Lev 18:5   * **10:6** 10:6-8 Teu 30:12-14   * **10:11** 10:11

'Ais 28:16   * **10:13** 10:13 Sioeli 2:32

15 Pea 'e malanga fefe'aki ai he 'ihi kāpau 'e kala fekau'i atu 'ia nātou? 'O hangē ko ia kua tohí, “Tono kala faka'ofa'ofa te si'i va'e 'o te kakai 'oku ongoongona mai he 'ū me'a lelei!”*

16 Kae tala'i'eaí ne'e tuitala kotoa pē ki te ongoongolelei ko iá. Hē 'oku pehē 'e 'Aisea, “‘Alikí, ko ai kua ina tui ki te ongoongo ne'e motou malanga 'akí?”*

17 Tā 'oku tupu 'ia te tuí mei te fanongó, pea 'oku fai te fanongó ko te 'i ai he Folafofa 'a Kalaisí.

18 Kā 'okou pehē: na'a kua kailoa notou fanongoa? 'Isa,

“Kua ongo atu te notou le'ó ki te fanua kotoa pē, mo te notou 'ū leá ki te ngata'anga 'o māmaní.”*

19 Kā 'okou pehē: na'a kua kailoa lave'i 'e 'Isileli 'ia te me'a ko iá. 'Ā, 'oku lea ange leva 'e Mōsese ki ai, 'o pehē,

“‘E Au fakafua'a'i 'ia kōtou 'aki 'ia nātou 'oku kala ko he kakai;

'e Au fakatupu te kotou 'itá 'aki he kakai ta'e'atamai.”*

20 Pea 'oku mātu'aki lea mālohi 'ia 'Aisea, 'i tana pehē,

“Kua 'ilo'i 'Oku 'e nātou ne'e kailoa kumi maí; kua U fakaḥaa'i 'Oku ki te kakai ne'e kailoa 'eke maí.”*

21 Kā 'i Tana lau ki te kakai 'Isilelí 'oku pehē 'e Ia, “‘Oku 'osi atu te 'ahó mo te ta'alo atu Toku nimá ki te kakai talangata'a mo fakafisi mai.”*

* **10:15** 10:15 'Ais 52:7   * **10:16** 10:16 'Ais 53:1   * **10:18** 10:18

Saame 19:4   * **10:19** 10:19 Teu 32:21   * **10:20** 10:20 'Ais 65:1

* **10:21** 10:21 'Ais 65:2

11

Ko te kei tali 'e te 'Atuá 'ia te kakai 'Isilelí

¹ He 'okou pehē: kua si'aki koā 'e te 'Atuá Tono kakaí? Kailoa 'aupito! He ko aú foki ko te tangata 'Isileli, ko te hako 'o 'Ēpalahame, ko he ha'a Penisi-mani.*

² Kua kailoa si'aki 'e te 'Atuá Tono kakaí, 'ia te kakai ne Ina toka meá'í. Tā 'oku kailoa kotou 'ilo'i 'apē te lau 'a te Tohitapú 'i te vahe 'oku kau kiā 'Ilaisiaá? Tana hū ki te 'Atuá 'i tana talatalaaki'i 'ia ha'a 'Isilelí, 'o pehē,

³ “Aliko, kua notou tāmāte'i Tau kau palōfitá; kua notou holoki Tau 'ū 'ōlitá; pea ko au toko taha pē 'eni 'oku toé, pea 'oku notou kumi 'oku foki ke tāmāte'i.”*

⁴ Kā ko te ā te Folafole 'a te 'Atuá ne'e fai kiā iá? “Kua U fakatoe Ma'aku he kau tangata 'e toko fitu afe, 'a ia kua he'iki ai notou mama'i tū'ulutui kiā Peali.”*

⁵ Ko ia ai, 'oku pehē foki mo te taimi ko 'ení, 'oku 'i ai he toenga kua fakatoe, 'a ia kua fili 'i te 'ofa 'ata'atā pē.

⁶ Pea kāpau 'oku fai 'ofa pē, pea tā 'oku kala kei tafito ki te ngāue; he kāpau ne'e pehē, pea tā ko te 'ofa ko iá 'oku kala kei ko te 'ofa ia.

⁷ Pea ā leva? 'Ē, ko te me'a ne'e kumi ki ai 'e ha'a 'Isilelí ne'e kala notou ma'u ia; kā kua ma'u ia 'e te kakai kua filí, kā ko tonono toé kua notou fakafefeka.

⁸ 'O tatau tofu pē mo ia kua tohí,
“Kua tuku kiā nātou 'e te 'Atuá he laumālie tule-moe,
he 'ū mata 'e kala notou sio 'aki,

* **11:1** 11:1 Filip 3:5   * **11:3** 11:3 1 Tu'i 19:10, 14   * **11:4** 11:4 1 Tu'i 19:18

mo te 'ū talinga 'e kala notou fanongo 'aki;
pea 'oku kei pehē ia 'o a'u mai ki te 'aho nei.’’*
9 'Oku lea mai foki 'ia Tēvita, 'o pehē,

“Ke hoko te notou kainanga'angá ko te hele;
ko te tauhele, mo te tūkia'anga, mo te nunu'a:

10 Tuku ke fakapō'uli te notou matá,
ke 'aua na'a notou mamata,
pea 'ai ke mapelu ma'u pē te notou tu'á.’’*

11 Ko ia 'okou pehē: ne'e notou tūkiá kote'uhí ke notou tō 'aupito? Kailoa 'aupito! Kā ko te me'a 'i te notou fai angahalá kua hoko ai 'ia te fakama'ulí ki te Senitailé, kote'uhí ke fua'a 'e te ha'a 'Isilelí 'iā nātou.

12 Pea ko 'eni, kāpau ko te notou hingá ko te fakakoloa'i ia 'o māmani, pea ko te notou fakama-sivá ko te fakakoloa'i ia 'o te Senitailé, huanoa he me'a 'e ma'u mei te notou toe tafoki kotoa pē ki te 'Atuá!

Ko te fakama'uli 'o te kakai Senitailé

13 Kā ko taku leá ma'a kōtou 'ia te Senitailé. Pea ko ia, 'i taku nofo ko te 'apōsetolo 'o te Senitailé, 'okou fakahīkihiki'i toku lakangá.

14 Hei'ilo 'e au fakatupu he fua'a 'i toku kakanó, 'o fakama'uli ai he notou 'ihi.

15 He kāpau ne'e hoko te notou si'akí ko te fakalelei'anga ia 'o māmaní, pea ko te ā tū he me'a 'e hoa mo te notou toe ma'u maí kā ko te ma'uli tofu pē mei te maté?

16 He kāpau ne'e tapu ki te 'Alikí 'ia te polopolo 'o te takaonga maá, 'oku tapu foki mo te takaongá

---

* 11:8 11:8 Teu 29:4; 'Ais 29:10 * 11:10 11:9-10 Saame 69:22-23

kakato; pea kāpau 'oku tapu ki te 'Alikí 'ia te tafitó, 'oku tapu foki mo te 'ū va'á.

¹⁷ Kā neongo ne tu'usi he va'a 'ihi, pea 'aumai 'ou ko te 'ōlive vaó, 'o hunuki ki te 'ū va'á, 'o ke 'inasi fakataha foki mo nātou 'i te tafitó, 'ā ē 'oku mei ai 'ia te mā'u'uli 'o te 'ōlivé —

¹⁸ 'io, neongo iá kae'aua na'a pōlepole 'ia koe ki te 'ū va'a nā; pea neongo tau pōlepolé, kae tala'i'eaí 'oku ma'uli 'ia te tafitó 'iā koe, kā ko koe 'oku ma'uli 'i te tafitó.

¹⁹ Pea 'e ke pehē nai, “Ka ne'e tu'usi 'ia te 'ū va'á, kote'uhí ke hunuki 'oku.”

²⁰ Ko te mo'oni ia; ne'e tu'usi 'ia nātou 'i te notou ta'etuí, pea 'oku tu'u 'ia koé ko tau tuí. 'Ē, 'aua na'a ke anga-hiki ai, kā ke manavasi'i.

²¹ He kāpau ne'e kailoa mamae'i 'e te 'Atuá 'ia te 'ū va'a totonú, tala'i'eaí 'e mamae Ia kiā koe.

²² Vakai ange ā ki te anga-lelei mo te fai tautea 'a te 'Atuá: ko te fai tautea kiā nātou ne'e hingá, kā ko te anga-lelei kiā koe, 'o kāpau 'e ke nofo ma'u 'i Tana anga-lelei; he kāpau 'e kailoa, 'e tu'usi 'ia koe foki.

²³ 'Io, pea ko nātou foki, kāpau 'e kala notou nofo ma'u 'i te notou ta'etuí, 'e hunuki 'ia nātou, hē 'oku mafai 'e te 'Atuá he notou toe hunuki.

²⁴ Seuke, kāpau ne'e tu'usi 'ou mei te 'ōlive 'ā ē ko tonono angá ko te tupu vao pē, pea 'aumai 'o hunuki ki he 'ōlive tō, 'ā ē ne'e kailoa ko tou angá ke tu'u 'i ai, huanoa hana lava ke hunuki 'ia te fa'ahinga ko 'eé ki te notou sino'i 'ōlive 'o nātou, he ko te notou anga-totonu.

'E fakatafoki mai 'e te 'Atuá 'ia 'Isileli

25 Hē 'oku kala u loto, kāinga, ke kotou ta'e'ilo ki te misiteli ko 'ení, kote'uhí ke 'aua na'a kotou pōlepole 'o hulu atu. Kua tō ki te ha'a 'Isileli 'ihi 'ia te fakafefeká; pea 'e pehē pē kae'aua ke hū mai tonono kātoa 'o te Senitailé.

26 Pea 'e toki fakama'uli 'ia 'Isileli kotoa pē, 'o hangē ko te me'a kua tohí,
 “E ha'u mei Saione 'ia te Fakama'ulí,
 pea 'e Ina 'ave 'ia te faka'atuamaté mei ha'a Sēkope.*

27 Pea ko Taku fuakava ia mo nātoú,
 'i Taku 'ave te notou hiá.”*

28 'Oku mo'oni 'ia te sio fakakōsipelí, kua Ina fili 'aki 'ia nātou kote'uhiā ko kōtou; kā 'i te sio fakatu'utu'uni-filí, kua 'ofaina 'ia nātou kote'uhí ko te notou kau mātu'á.

29 He ko te 'ū me'a'ofa 'a te 'Atuá, mo Tana tu'utu'uni filí, 'oku kailoa liliu ia.

30 Hē 'oku hangē ne'e kotou talangata'a 'i mu'a ki te 'Atuá, kā kua kotou ma'u meesi 'eni 'i te talangata'a 'a nātoú,

31 pehē foki, kua talangata'a 'eni 'ia te fa'ahinga ko 'eé, kote'uhiā ke notou ma'u meesi, ko te me'a 'i te kotou ma'u meesí.

32 Hē kua loki 'e te 'Atuá 'ia te kakai kotoa pē ki te talangata'á, kote'uhiā ke fai meesi 'e Ia ki te kakai kotoa pē.

Ko te fakahīkihiki 'i 'o te 'Atuá

33 Vakai angé! Tono kilukilua 'ia te koloa mo te poto mo te 'ilome'a 'a te 'Atuá!
 Tono kailoa ta'emāhakulea Tana 'ū tu'utu'uní,

* 11:26 11:26 'Ais 59:20 * 11:27 11:27 'Ais 27:9; Sel 31:33-34

mo ta'emāfakatotoloa Tono 'ū founǵá!*

³⁴ He kua 'i ai he taha kua lave'i 'ia te finangalo 'o te 'Alikí,

pē he taha kua fale'i 'Ona?*

³⁵ Ko ai he taha ne ina 'avange ki mu'a he me'a kiā Ia, kae toe totongi?*

³⁶ Seuke, 'oku tafito ki Tana 'Afió, pea fou 'i Tana 'Afió, pea iku ki Tana 'Afió 'ia te me'a fuli pē. Kē 'o Tana 'Afió 'ia te kolōliá 'o lauikuonga! 'Ēmeni.*

12

Ko te ma'uli fo'ou

¹ Ko ia, 'oku enginaki atú, kāinga, 'i te funga 'o te 'ū fai manava'ofa 'a te 'Atuá, ke kotou 'avatu te kotou sinó ko te feilaulau, 'oku ma'uli, 'oku tapu ki te 'Atuá, 'oku fakahōifua kiā Ia — ko te fakalotó ē te kotou fai 'ia te lotú.

² Pea 'aua na'a kotou tuku ke fakaangatatau 'ia kōtou ki te maama ko 'ení; kae tuku ke fai ai pē te kotou liliú, 'i te fakafo'ou te kotou 'atamaí, ke kotou sivi 'o 'ilo'i pe ko te ā te finangalo 'o te 'Atuá, 'ia te me'a 'oku leleí, 'ia te me'a 'e hōifua aí, mo te me'a 'oku haohaoá.

³ He ko taku lea 'eni kiā kōtou tāutaha, ko taku fai 'i te funga 'o te kelesi kua tuku maí, ke 'aua na'a hulu atu tana fakakaukau kiā iá 'i te me'a 'oku totonú. Kā ke hu'u tononó ki te fakakaukau 'oku ngali potó, 'o fakatatau ki te mafai fakalotu kua vahe'i 'e te 'Atuá ma'a te tangata taki taha.

* **11:33** 11:33 'Ais 55:8 * **11:34** 11:34 'Ais 40:13 * **11:35** 11:35
Siope 41:11 * **11:36** 11:36 1 Kol 8:6

4 He hangē tofū pē 'oku tou ma'u he 'ū kupu lahi 'i te fe'i sino pē taha, kā 'oku kailoa faiva taha 'ia te kupu kotoa pē,*

5 pehē foki, ko tātou tokolahi, ko te fe'i sino pē taha 'iā Kalaisi, kā 'i te lau fakatāutahá, ko te 'ū kupu 'oku notou fekau'aki.

6 'Oku tou taki taha pē 'ia te mafai fakalaumālie kua 'aumai 'e te 'Atuá ke tou ngāue 'aki; ko ia, kāpau ko te malanga palōfisai ia, pea tou fai ke hoa mo te tou tuí;*

7 kāpau ko te lakanga tauhi, tou nofo pē 'i te tou lakanga tauhi; ko ia 'oku faiakó, ke nofo pē ia 'i tana faiakó;

8 ko ia 'oku fai enginakí, ke nofo pē ia ki tana enginakí; ko ia 'oku fai 'ia te foakí, ke fai 'ata'atā; ko ia 'oku takimu'á ke nima mo va'e ia; ko ia 'oku fai manava'ofá, ke vēkeveke tono faí.

9 Ke ta'elohi te kotou 'ofá. Fihia ki te koví; pikitai ki te leleí.

10 Kotou fe'ofa'aki 'ia kōtou 'aki te 'ofa fakakāinga; 'o kotou fai lotō lelei 'ia te kotou fefaka'apa'apa'akí.

11 'Aua kotou fakapikopiko 'i te mamahi 'i 'o te ngāué; kae kotou lotō vela 'i te tauhi ki te 'Alikí.

12 Kotou fiafia 'i te 'amanaki leleí; 'i te fakamamahí, kotou kātaki pē; 'i te hūfiá, kotou faka'utumauku tono faí;

13 kotou tokoni ki te fa'a masiva 'a te kau lotú; nofo ki te fakaafe 'āunofó.

14 Tāpuaki 'i 'ia nātou 'oku fakatanga 'i 'ia kōtōú; 'io, kotou tāpuaki 'i pē, 'aua na'a tutuku 'i.*

---

* 12:4 12:4-5 1 Kol 12:12   * 12:6 12:6-8 1 Kol 12:4-11   * 12:14 12:14 Māt 5:44; Luke 6:28

15 Fiafia mo nātou 'oku fiafiá; tangi mo nātou 'oku tangí. 16 Ke fakatangata tatau te kotou fetokanga'akí. 'Aua na'a hu'u te kotou tokangá ki te 'ū me'a mā'olungá, kae tuku 'ia kōtou ke 'auhia mo mā'ulalo.* 'Aua na'a kotou hoko ko te kau poto fakaekōtou.*

17 Neongo pe ko ai, 'aua na'a kotou totongi tana koví 'aki te kovi. Kotou fakakaukau'i te kotou 'ū me'á ke hā lelei ki te kakai kotoa pē.

18 Kotou nofo melino pē mo te kakai kotoa pē, 'o kāpau 'e ala lava.

19 Si'aku 'ofa'anga, 'aua kotou sāuni te kotou 'ū me'á, kae tuku ia ki te houhau 'a te 'Atuá; hē kua tohi, “Oku 'A'aku 'ia te sāuní; ko Au 'e Au 'avatu tonu tuhá,” ko te Folafole ē 'a te 'Alikí.*

20 Kā ko koe, kāpau 'oku fiakaia tou filí, fafanga'i 'ona; kāpau 'oku fiainua, 'avange hana inu; he ko tau fai peheé 'e ke fokotu'u ai 'ia te 'ū malala'i afi ki tonu 'ulú.*

21 'Aua na'a tuku ke ikuna'i 'ou 'e te koví, kae ikuna'i te koví 'aki 'ia te lelei.

13

Fakaongoongo ki te kau taki fakafanuá

1 Ke anganofu 'ia te tangata kotoa pē ki te 'ū pule 'oku mā'olungá. He 'oku kailoa he pule, kā 'oku mei te 'Atuá pē; pea ko te 'ū pule 'oku 'i ai ko 'ení, ko te fokotu'u 'e te 'Atuá.

* **12:16** 12:16 kae tuku ... mā'ulalo, ko ia pe kae kotou fia fakama-heningafua ki te kakai 'oku kala he notou tu'unga mā'olunga, ko ia pe kae kotou tali fiamālie he 'ū fatongia 'oku kailoa lāngilangi'ia.

* **12:16** 12:16 Pal 3:7   * **12:19** 12:19 Teu 32:35   * **12:20** 12:20 Pal 25:21-22

² Ko ia 'oku angatu'u ki te pulé, ko tana tu'u ia ki te tu'utu'uni 'a te 'Atuá; pea ko nātou 'oku angatu'ú, 'e tautea'i.

³ Hē tala'i'eaí 'oku nofo 'ia te kau pulé mo'o faka'ilifia'i 'o te ngāue leleí, kā ko te ngāue koví pē. Pea kāpau ko tou lotó ke 'aua na'a 'i ai hau manahē ki te pulé, pe'i failelei, pea 'e ke toki ma'u he fakamālō meiā ia.

⁴ He ko te sevāniti ia 'a te 'Atuá kiā koe ki te leleí. Kae kāpau 'e ke faikoví, ke manahē mu'a 'ia koe; he tala'i'eaí ko te va'inga tana to'o te heletaá; he ko te sevāniti ia 'a te 'Atuá, ke tautea'i 'ia te faikoví, ke fakae'a 'i ai Tono houhaú.

⁵ Ko ia ai, kua pau ke kotou anganofu, 'o kailoa talia 'ia te houhaú pē, kae talia 'ia te konisēnisí foki.

⁶ Seuke, ko tonu 'uhinga foki ia 'oku kotou tukuhau aí, he ko te kau fai 'o te ngāue tapu 'a te 'Atuá 'ia nātou, pea 'oku notou nofo pē ki te me'a ko íá.*

⁷ Ko ia, kotou fai kiā nātou kotoa pē 'ia te me'a 'oku totonú: 'ia te tukuhaú kiā ia 'oku 'a'ana te tukuhaú; 'ia te tuté kiā ia 'oku 'a'ana te tuté; 'ia te manaheé kiā ia 'oku 'a'ana te manahē'iná; 'ia te faka'apa'apá kiā ia 'oku 'a'ana 'ia te faka'apa'apa'iná.

Ko te fe'ofa'aki fakatautēhiná

⁸ 'Aua 'e 'i ai he kotou ma'ua ki te 'ihi, ngata pē 'i te ma'ua ke 'ofa ki ai; he ko ia 'oku 'ofa ki he taha, kua ina 'osiki te Laó.

⁹ He ko te 'ū leá, “Aua 'e ke tonu fafine, 'aua 'e ke fakapō, 'aua 'e ke kaiha'a, 'aua 'e ke mānumanu,” mo te ā fua he fekau 'oku toé, 'oku fālute ia 'e te Folafofa

* 13:6 13:6-7 Māt 22:21; Ma'ake 12:17; Luke 20:25

ko 'ení, “E ke 'ofa ki tou kaungā'apí, hangē pē ko tau 'ofa kiā koé.”*

¹⁰ Tala'i'eaí 'oku fai 'e 'ofa he kovi ki tono kaungā'apí; 'āua, tā ko te 'ofá ko te koto 'osiki ia 'o te Laó.

¹¹ Ke 'āsili te kotou faí ko te kotou 'ilo'i te laka 'o te kuongá, ko te taimi 'eni ke kotou 'a'ala leva mei te moé. Hē 'oku ofi ange 'eni te tou fakama'ulí 'i te taimi ne'e tou fu'aki tui aí.

¹² Kua faka'a'au atu 'ia te poó, pea kua ofi te 'ahó. Ko ia ai, tou hu'ihu'i 'ia te 'ū ngāue 'o te pō'ulí, kae tou 'ai te mahafu 'o te maamá.

¹³ Tou fai mu'a te laka 'o te 'ahó, 'o anga-māopo, 'o 'aua 'e fai 'aki te fa'a katoanga kai mo te fa'a konā, pe ko te fai fe'auaki mo te pau'u fakalialia, pe ko te fetu'usi mo te meheka.

¹⁴ Kae kotou 'ai mu'a 'ia te 'Aliko ko Sīsū Kalaisí; pea 'aua na'a tokonaki ki te kakanó ke fakaai tana 'ū holí.

14

'Aua 'e ke anga'i tou kāingá

¹ Pea ko 'ení, kā 'i ai he taha 'oku tui vaivai, kotou fakakau mai pē; 'aua na'a anga'i tana 'ū fakakaukaú.*

² He 'oku tui te toko taha ke kai 'ia te me'a kotoa pē; kā ko te si'i vaivaí 'oku kai hamu pē.

³ Ko ia 'oku kai noa peé, ke 'aua ne ina manuki'i te si'i kai faka'ehi'ehí; pea ko te si'i kai faka'ehi'ehí, ke 'aua na'a anga'i 'ia ia 'oku kai noa peé, he kua fakakau mai pē 'e te 'Atuá.

---

* **13:9** 13:9 'Eki 20:13-15, 17; Teu 5:17-19, 21; Lev 19:18   * **14:1** 14:1-6 Kol 2:16

⁴ Ko ai tū 'ia koe ke anga'i te tamaio'aliki 'o he taha kehe? 'Oku 'i tana 'aliki pē 'a'aná ha'aná tu'u pe hinga. 'Io, 'e tu'u pē ia, hē 'oku mafai 'ia te 'Alikí ke pou pou'i 'ona.

⁵ Ko Me'a, 'oku mamafa kiā ia he 'aho 'e taha 'i te 'aho 'e taha; kā ko Me'a, 'oku tatau kiā ia 'ia te 'aho kotoa pē, 'Ē, ke taki taha 'ai ke pau tana fakakaukau 'a'aná.

⁶ Ko ia 'oku tokanga'i 'ia te 'ahó, 'oku tokanga ia ki aí kote'uhí ko te 'Alikí; pea ko ia 'oku kai noa peé, 'oku kai ia kote'uhí ko te 'Alikí, hē 'oku fai ai 'e ia 'ia te fakafeta'i ki te 'Atuá; pea ko ia 'oku kai faka'ehi'ehí, 'oku kai pehē iá kote'uhí ko te 'Alikí, 'o fai ai pē tana fakafeta'i ki te 'Atuá.

⁷ Hē tala'ieaí 'oku 'i ai he tou toko taha 'oku ma'ulí pē ma'ana; pea tala'ieaí 'oku 'i ai he tou toko taha 'oku pekia pē ma'ana.

⁸ He kāpau 'oku tou ma'ulí, 'oku tou ma'ulí ma'a te 'Alikí; pea kāpau 'oku tou pekia, 'oku tou pekia ma'a te 'Alikí. Ko ia, pe 'oku tou ma'ulí, pe 'oku tou pekia, ko te me'a 'a te 'Alikí ai pē 'ia tātou.

⁹ Seuke, ko te me'a ko iá ne'e pekia ki ai 'ia Kalaisí, mo toe ma'ulí, kote'uhiā ke 'Alikí Ia ki te pekia mo te ma'ulí fakatou'osi.

¹⁰ Pea ko koe ko 'ená, ko te ā 'oku ke anga'i ai tou tokouá? 'Io, mo koe ko 'ená, ko te ā 'oku ke ta'etoka'i ai tou tokouá? Hē 'e tou hopo kotoa pē 'i te fakamāu'anga 'o te 'Atuá.*

¹¹ He kua tohi,
 “Kua folafola te 'Alikí, 'Okou fakapapau'i atu 'e Au,
 ko te 'Atua ma'ulí,
 ko te tui kotoa pē 'e tū'ulutui kiā Au,

---

* **14:10** 14:10 2 Kol 5:10

pea ko te 'alelo kotoa pē 'e fai tana vete ki te 'Atuá.’*
 12 'Āua, pea tā 'e tou taki taha fai kotoa pē he fakamatala ki te 'Atuá ma'ata.

'Aua 'e 'ai ke faingata'a'ina he taha

13 Pea kāpau ko ia, pea 'aua na'a tou toe fe-fakaanga'aki; kā ko 'eni pē te me'a ke kotou fifili ki aí mu'a, ke 'aua 'e kotou 'ai he tūkia'anga, pē he tauhele, ke ma'ua ai tou tokouá.

14 'Okou onгона mo mātu'aki tui, 'i tata tu'u 'i te 'Aliko ko SĪsuú, 'oku kala he me'a 'e taha 'oku tapu 'iā ia pē. Kā ko 'eni pē, 'ilonga ia 'oku lau 'oku tapu he me'a, pea 'oku tapu leva ia kiā ia.

15 Seuke, kāpau ko he me'akai pē ia 'oku mamahi ai tou tokoua nā, tā 'oku kailoa kei fou koe ia 'i te 'ofá. 'Aua 'e ke maumau'i 'aki tau kaí, si'i toko taha ko 'ē ne'e pekia ki ai 'ia Kalaisí.

16 Ko ia, 'aua 'e tuku ke lau'ikovi'i te kotou lelei nā.

17 He ko te Pule'anga 'o te 'Atuá 'oku kala ko he kai mo he inu, kā ko te mā'oni'oni mo te melino mo te fiafia 'i te Laumālie Mā'oni'oní.

18 He ko ia 'oku fai 'aki ia tana tauhi kiā Kalaisí, 'oku hōifua ai 'ia te 'Atuá, pea lelei'ina ai 'ia te kakaí.

19 Ko ia, pe'i tou nofo ā* ki te 'ū me'a 'oku kau ke fakamelinó, mo te 'ū me'a 'oku kau ki te tou fefai'aki te tou langa aké.

20 'Aua pē na'a ke holoki te ngāue 'a te 'Atuá kote'uhí pē ko he me'akai. 'Oku ngafua 'ia te me'a kotoa pē, kā 'oku kovi pē ki te tangata 'oku kai mo fakatūkiá.

---

* 14:11 14:11 'Ais 45:23 * 14:19 14:19 pe'i tou nofo ā: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku tou nofo ai.

21 Ko tono leleí ke 'aua 'e ke kai kakano, pe inu uaine, pe ko te ā fua he me'a 'oku tūkia ai tou tokouá.

22 Pea ko te tui kua ke a'usiá, fai 'aki ia fakaekoe pē, 'i te kulā feangai mo te 'Atuá. He manū'ia ā kā ko ia 'oku kailoa tāla'a tono lotó 'i te fai he me'a ta'eveiveiua.

23 Kā ko ia 'oku kei tāla'a he me'á, kāpau 'oku ina hanga 'o kai ia, kua halaia leva, kote'uhí ne kailoa tafito ki te tui tana fai iá. 'Io, 'ilonga pē he me'a 'oku kailoa fai mei te tuí, ko te angahala ia.

15

Fakamu'amu'a 'ia te kāingá

1 Pea ko tātou 'oku tou makalohí, ko te tou fa-tongiá ke kātaki'i 'ia te 'ū vaivai'anga 'o te kakai 'oku kala mālohí, 'o 'aua na'a tou fai 'a ia pē 'oku sai kiā tātoú.

2 'Ē, tou taki taha fai te me'a 'e fakafiamālie ki te tou kaungā'apí, 'ia te me'a 'e 'aonga ki tono langa'i aké.

3 He ko Kalaisí foki ne'e kailoa Ina fai 'ia te me'a pē ne'e loto Ia ki aí; kae hangē pē ko ia ne'e tohí, “Ko te 'ū manuki 'a te kakai 'oku manuki'i 'Oú, ne'e tō kiā Au.”*

4 He ko te 'ū me'a kotoa pē ne'e tohi 'i mu'á, ne'e tohi ko te tou akonaki, kote'uhí ke tou ma'u 'ia te 'amanaki leleí, ko te me'a 'i te fa'a kātaki mo te pou pou 'oku fai 'e te Folafolá.

5 Pea ko te 'Atuá 'oku 'i Tana 'Afió 'ia te fa'a kātaki mo te pou pou, 'ofa ke 'avatu Ia ke hu'ufataha te kotou lotó 'i te kotou feangai, 'o kotou fa'ifa'itaki kiā Kalaisi;

---

* 15:3 15:3 Saame 69:9

⁶ kote'uhí ke loto taha mo ngutu taha te kotou fakamālō'ina 'ia te 'Atuá, ko te Tamai 'o te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

Ko te ongoongolelei ma'a māmani kotoa pē

⁷ Ko ia ke kotou fefakakau'aki 'ia kōtou, 'o hangē foki kua fakakau mai 'ia kōtou 'e Kalaisi, kote'uhí ke ongoongolelei ai 'ia te 'Atuá.

⁸ He 'okou pehē, kua hoko 'ia Kalaisi ko te Sevāniti 'o te hā'a kamú, kote'uhí ko te mo'oni 'a te 'Atuá, ke ma'uma'uluta ai 'ia te 'ū palōmesi ne'e fai ki te notou kau mātu'á,

⁹ pea ke fakamālō'ina 'e te Senitailé 'ia te 'Atuá, kote'uhí ko Tana meesi; 'o hangē ko ia kua tohí, 'o pehē,

“Ko ia, 'e au fakahīkihiki'i 'Ou 'i te Senitailé,
pea u hiva 'aki Tou huafá.”*

¹⁰ Pea toe pehē 'e ia,

“Kotou fiafia, 'ia te Senitailé, fakataha mo To'oná kakai.”*

¹¹ Pea toe pehē,

“Kotou tuku kolōlia ki te 'Alikí, 'e te Senitaille kotoa pē,

'io, ke fakahīkihiki'i 'Ona 'e te kakai kotoa pē.”*

¹² Pea toe pehē ai 'e 'Aisea,

“'E 'i ai te huli 'o Sese;

'io, ko te Toko Taha kua tu'u ke pule'i 'ia te Senitailé;

pea 'e 'amanaki 'ia te Senitailé 'iā Ia.”*

¹³ Pea ko 'eni, ko te 'Atuá 'a ē 'oku 'A'ana 'ia te 'amanaki lelei, 'ofa ke fakafonu Ia 'ia kōtou 'aki he

* 15:9 15:9 2 Sām 22:50; Saame 18:49 * 15:10 15:10 Teu 32:43

* 15:11 15:11 Saame 117:1 * 15:12 15:12 'Ais 11:10

fu'u fiafia mo te melino 'i te kotou tuí, kote'uhí ke kotou tupulakina 'i te 'amanaki leleí, 'i te mālohi 'o te Laumālie Mā'oni'oní.

Ko te ngāue fakamisinale 'a Paulá

¹⁴ Pea ko 'eni, si'aku kāinga, 'okou mātu'aki tui 'ia au, ko te koto failelei 'ia kōtou, ko te koto potopōto'i, mo kotou lava foki ke fetokoni'aki 'ia kōtou.

¹⁵ Kā neongo iá kā 'oku māmālohi pē taku tohi atú 'i te 'ū me'a 'ihi, ko si'aku fakamanatu kiā kōtou; pea ne au faí foki kote'uhí ko te kelesi ne'e tuku mai 'e te 'Atuá:

¹⁶ ke au hoko ko te faifekau 'a Kalaisi Sīsū ki te Senitailé, 'o u ngāue ki te ongoongolelei 'a te 'Atuá 'o hangē ko he taula'alikí, kote'uhí ke hoko 'ia te 'avatu 'o te Senitailé ko te feilaulau 'e hōifua Ia 'i ai, pea kua fakamā'oni'oni'i 'e te Laumālie Mā'oni'oní.

¹⁷ Ko ia, 'okou lava ke pōlepole 'iā Kalaisi Sīsū 'i te 'ū me'a 'oku kau ki te 'Atuá.

¹⁸ He 'oku kala u fa'a lea ki te 'ū me'a ko ia ne'e kailoa fai 'e Kalaisi 'iā aú, 'i Tana ue'i 'ia te Senitailé ke talangafua, 'i te lea mo te ngāue;

¹⁹ 'o tu'u 'i te ivi 'o te 'ū mana, mo te 'ū me'a fakafo, pea 'i te ivi 'o te Laumālie Mā'oni'oní; ko ia, kua u 'osiki te ongoongolelei 'a Kalaisí mei Selusalema, 'o takai ake 'o a'u mai ki 'Ililikumi.

²⁰ Ka ne'e pehē pē taku feingá, ne au tokanga ke 'aua na'a u malanga 'aki 'ia te ongoongolelei 'i te 'ū feitu'u kua 'osi malanga 'aki ai te huafa 'o Kalaisí, ke 'aua na'a u langa 'i te tu'unga kua 'ai he taha kehe.

²¹ Kā ne au tokanga ke fai 'o hangē ko ia kua tohí, “Ko nātou ne'e kailoa notou ma'u he ongoongo kiā

Iá,
'e notou sio;

Ko nātou kua he'iki ai notou fanongo kiā Iá,
'e notou 'ilo'i."*

Ko te fia 'a'ahi 'ia Paula ki Lomá

²² Ko te me'a foki ia, ne'e fa'a ta'ofi ai taku 'alu
atu kiā kōtou.*

²³ Kā 'i te taimi nei 'oku kala kei toe haku
faingamālie 'i te 'ū feitu'u ko 'ení; pea kua lahi ta'u
mo taku holi ke 'a'ahi atu kiā kōtou.

²⁴ Pea kā fai haku fononga ki Sipeini, 'okou
faka'amu ke au fe'iloaki mo kōtou 'i taku 'asi atú,
pea ke kotou moimoi'i 'oku 'i taku fonongá, 'o kā
hili taku ma'u si'a fiamālie meiā kōtou.

²⁵ Kā ko taku 'alu 'eni ki Selusalema, ke tokoni ki
te kakai lotú.*

²⁶ He kua hā lelei ki te kau lotu 'o Masitōnia mo
'Ākeiá ke fai he tana'ki tokoni ma'a te kau lotu 'i
Selusalema 'oku masivá.

²⁷ 'Io, kua hā lelei ia kiā nātou; kae'uma'ā 'oku
notou ma'ua ki te fa'ahinga ko iá. He kāpau kua
'inasi 'ia te Senitailé 'i te me'a fakalaumālie 'o te
fa'ahinga ko iá, pea 'oku notou ma'ua foki 'eni ke
fai he tokoni kiā nātou 'i te me'a fakasinó.*

²⁸ Pea ko ia, kā 'osi leva taku fai 'ia te ngāue ko
iá, mo taku fakaa'u 'ia te me'a'ofa ko 'ení kiā nātou,
pea 'e au toki foki mai 'o fou atu 'iā kōtou ki Sipeini.

²⁹ Pea 'okou ongo'i pē, kā u 'alu atu, kua kakato
'iā au 'ia te tāpuaki 'o te ongoongolelei 'o Kalaisí.

³⁰ Ko ia ai, 'okou kole atu, kāinga, 'i te tou 'Alikí
ko Sisū Kalaisí, pea 'i te 'ofa 'oku mei te Laumālié,
ke kotou kau mu'a mo au 'i te kotou 'ū lotú, 'i te
fefa'uhi mo te 'Atuá 'i toku hūfiá,

---

* **15:21** 15:21 'Ais 52:15   * **15:22** 15:22 Loma 1:13   * **15:25**
15:25-26 1 Kol 16:1-4   * **15:27** 15:27 1 Kol 9:11

31 kote'uhí ke au hao mei te kau talangata'a 'i Siuteá, mo tali lelei'i 'e te kau lotú taku ngāue ko 'eni 'oku 'ave ki Selusalemá.

32 Kote'uhí ke au a'u fíafia atu kiā kōtou, 'o kā finangalo ki ai 'e te 'Atuá, 'o tou fefakafiamālie'aki.

33 Pea ko 'eni, 'ofa ke 'iā kōtou kotoa pē 'ia te 'Atua 'o te melinó. 'Ēmeni.

16

Ko te 'ū pōpoaki 'ofá

1 'Okou fakaongolelei'i atu 'ia Fīpē, ko te tou tu'afafine lotu, pea ko te fafine akonaki foki 'o te siasi 'i Senikeleá,

2 ke kotou tali lelei ia 'i te 'Alikí, 'a ē 'oku taau mo te kau lotú ke notou fai. Pea kā 'i ai he me'a 'e fia ma'u ai 'e ia he kotou tokoni, pea kotou pou pou kiā ia; he kua ina taukapo'i 'ia te me'a 'o te tokolahi, pea mo au foki.

3 Tala'i ange toku 'ofa kiā Pīsila mo 'Akuila, ko te ongo kaungā ngāue 'o'oku 'i te ngāue 'a Kalaisi Sīsuú;*

4 ko te ongo me'a ia ne nā feilaulau'i ta'a nāuá fia ma'u ke fakahaofi taku ma'ulí. Tala'i'eaí ko au pē 'oku fakafeta'i kiā nāuá, kā 'oku pehē mo te 'ū siasi kotoa pē 'o te Senitailé.

5 Tala'i atu toku 'ofa foki ki te siasi 'oku 'i to'o nāuá falé.

Tala'i atu toku 'ofa ki si'aku 'ofa'anga ko 'Epaineto, ko ia 'ia te polopolo 'o 'Ēsia kiā Kalaisí.

6 Tala'i atu toku 'ofa kiā Mele, 'a ia ne'e lahi tana fakaongosia ma'a kōtoú.*

* 16:3 16:3 Ngā 18:2 * 16:6 16:6 ma'a kōtoú: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, ma'a mātoú.

7 Tala'i atu toku 'ofa kiā 'Anitalonaika mo Sūnia,† ko te si'i ongo kāinga 'o'oku, mo te si'i ongo kaungā nofo pilīsone mo au; ko te ongo me'a ia 'oku tokan-gaekina 'i te ha'oha'onga 'o te kau 'apōsetoló, pea ne'e nā fu'aki Kalisitiane nāua 'iā au.

8 Tala'i atu toku 'ofa kiā 'Amipeleasi, ko si'aku 'ofa'anga 'i te lotú.

9 Tala'i atu foki toku 'ofa kiā 'Uapane, ko te kaungā ngāue 'o tātou 'i te ngāue 'a Kalaisí; pea ki si'aku 'ofa'anga ko Sītakí.

10 Tala'i ange toku 'ofa kiā 'Āpeli, ko te tangata kua 'osi-'ā-sivi 'i te ngāue 'a te 'Alikí.

Tala'i ange toku 'ofa kiā nātou 'oku 'i te 'api 'o 'Alisitopuló.

11 Tala'i atu foki toku 'ofa ki si'aku kāinga ko Hēlotioní.

Tala'i atu toku 'ofa kiā nātou 'oku 'i te 'api 'o Nāsisó, 'ia nātou kua lotu ki te 'Alikí.

12 Tala'i ange toku 'ofa kiā Talai fina mo Talai fosa, 'a ē 'oku nā fai mālohi 'i te ngāue 'a te 'Alikí.

Tala'i atu toku 'ofa kiā Pēsisí, ko te si'i fafine 'ofaina, 'a ia kua lahi tana ngāue mālohi 'i te ngāue 'a te 'Alikí.

13 Tala'i atu toku 'ofa kiā Lūfusi, ko te tangata kua fili 'i te 'Alikí; pea ki tana fa'eé, pea ko si'aku fa'ē foki ia.*

14 Tala'i atu toku 'ofa kiā 'Asinikalaito, mo Felekoni, mo Heamesi, mo Patalopa, mo Heamasi, mo te kāinga 'oku nofo mo nātou.

---

† 16:7 16:7 Sūnia, ko ia pe Sūniasi; 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihī, Sūlia. * 16:13 16:13 Ma'ake 15:21

15 Tala'i atu toku 'ofa kiā Filoloko mo Sūlia, kiā Nīlio foki mo tonu tu'afafiné, mo 'Olimipa, pea ki te kāinga lotu kotoa pē 'oku nonofo mo nātou.

16 Kotou fefekita'aki 'aki he 'uma tapu. 'Oku 'ofa atu 'ia te 'ū siasi kotoa pē 'o Kalaisi.

Ko te 'ū tu'utu'uni faka'osí

17 Kā 'okou enginaki atú, kāinga, ke kotou vakai 'ia nātou 'oku notou fakatupu 'ia te 'ū māvahevahe mo te 'ū tūkia'angá, 'a ē 'oku fehālaaki mo te tokāteline ne kotou ako 'i aí; mo kotou faka'ehi'ehi meiā nātou.

18 He ko te fa'ahinga ko iá 'oku kala notou ngāue ki te tou 'Alikí ko Kalaisí, kā ki te notou keté pē; pea notou ngāue 'aki te 'ū lea lelei mo te talanoa fakalai, ke kākaa'i 'aki te loto 'o te kakai 'oku kei tui vaivaí.

19 Seuke, kua ongo atu te kotou talangafuá ki te kakai kotoa pē. Ko ia ai 'okou fiafia 'iā kōtou; kā 'okou lotó ke kotou poto 'i te faileleí, kae kotou vale 'i te faikoví.

20 Pea ko te 'Atua 'o te melinó, 'e vave Tana laiki 'ia Sētane 'i te kotou lalo va'é.

Ko te kelesi 'a te tou 'Alikí ko Sīsū, 'ofa ke 'iā kōtou ia.

21 'Oku 'ofa atu 'ia Tīmote, ko si'aku kaungā ngāue, pea mo toku kāinga ko Lūsio, mo Sēsoni, mo Sosipeta.*

22 Ko au Teasio, ne au hiki 'ia te 'ipiseli ko 'ení, 'okou 'ofa atu kiā kōtou 'i te 'Alikí.

---

* 16:21 16:21 Ngā 16:1

23 'Oku 'ofa atu 'ia Keio, ko te tauhi ia 'o'oku pea mo te siasí kotoa pē. 'Oku 'ofa atu 'ia 'Elasito ko te tauhi koloa 'o te koló; pea mo te kāinga ko Kuató.*

24 [Ko te kelesi 'a te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisi ke 'iā kōtou kotoa pē ia. 'Ēmeni.]‡

Ko te lotu faka'osi 'a Paulá

25 Pea ko Tana 'Afió, 'ia Ia 'oku mafai ke poupou 'ia kōtou 'o taau mo taku ongoongoleléi, mo taku malanga 'aki 'ia Sīsū Kalaisí; 'o fakatatau mo te fakahaa'i mai 'o te misiteli, 'a ia ne'e tuku fufuu'i talu mei te kamata'anga 'o māmaní,

26 kā kua fakae'a 'i onopooni, pea fakahaa'i mai 'i te 'ū tohi palōfisaí, 'o fakatatau ki te tu'utu'uni 'a te 'Atua ta'engatá, kote'uhí ke tupu 'ia te talangafua 'o te tuí, ki te kakai kotoa pē —

27 'io, ke 'i te 'Atua poto taha peé, 'ia te fakamāloó 'iā Sīsū Kalaisi ke ta'engata! 'Ēmeni. §

---

* **16:23** 16:23 Ngā 19:29; 1 Kol 1:14; 2 Tīm 4:20 ‡ **16:24** 16:24 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. § **16:27** 16:27 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku tu'u 'ia te veesi 25-27 'i heni pea 'i te 'osi 'o te 14:23; pea 'oku tu'u 'i te 'ihi 'i te 'osi 'o te 15:33.

Te Fuakava Fo'ou
Niuafu'ou: Te Fuakava Fo'ou (New Testament) of
Tonga

copyright © 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Niuafu'ou

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2024-08-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Sep 2024 from source files
dated 14 Aug 2024

916961df-d7fc-5167-b598-93a0d0d5d9aa